

DANISH JOURNAL OF NURSING

Sygeplejersken

**VELLYKKET
REKRUTTERING**
*SUNDT ARBEJDSMILJØ
TILTRÆKKER
SYGEPLEJERSKER*

SUNDHEDSPLEJERSKER:
**BØRN HAR
SELV LØSNINGEN
PÅ PJÆK**

**”
JEG HAR BEDRE
ARBEJDSFORHOLD
I DANMARK**

Bedre løn og arbejdsvilkår. Det er bl.a. derfor, tyske **Nancy Mesch** i dag er sygeplejerske i Danmark. Hun nyder godt af resultaterne af mange års kamp fra en fagforening med stor tilslutning. En stærk fagbevægelse er med til at sikre højere lønninger, en god national økonomi og mindre social ulighed, viser forskning.

ANNONCE

Brug din stemme og demokratiske ret

 "Jeg vil aldrig arbejde i Tyskland igen". Sådan siger tyske Nancy Mesch i et interview inde i bladet, efter at hun har arbejdet på begge sider af grænsen. Den afgørende forskel er, at i Danmark er hun medlem af en stærk fagforening, nemlig Dansk Sygeplejeråd (DSR).

I dette nummer af *Sygeplejersken* sættes der fokus på betydningen af at være medlem af en fagforening.

Store samfundsændringer tager årtier at forandre. Tænk på stemmeret til kvinder, kampen for vores autorisation og den 8-timers arbejdsdag. Vi står på skuldrene af de seje kvinder og mænd, der har kæmpet før os.

Lige nu står vi midt i kampen for ligeløn og en løn, der matcher vores uddannelsesniveau, opgaver og ansvar. Vi holder fast, så vi kan give det videre til kommende generationer.

Vores styrke er vores fællesskab. Netop at tale med én samlet stemme er afgørende, så der ikke hersker tvivl om, hvad sygeplejerskerne har af ønsker og forventninger til løn, arbejdsvilkår og et bæredygtigt sundheds- og velfærdssamfund.

Men vi skal være meget stærkere. Vi skal være flere, og flere skal være aktive i fællesskabet. Det er nødvendigt, at vi alle sammen tager dialogen med de kolleger på arbejdspladserne, som er kritiske, eller som allerede har valgt DSR fra. Vi skal finde vejen sammen.

Vores styrke ligger også i, at vi i DSR har direkte valg til de politiske ledelser. Fra 31. oktober til 8. november er der valg til næstforpersonposterne i DSR. Et vigtigt valg, hvor der er brug for størst mulig opbakning til den politiske ledelse, så vi kan fortsætte kampene for bedre løn og flere kolleger. Derfor en stor opfordring til, at du bruger din demokratiske ret og stemmer ved næstforpersonsvalget!

Anni Pilgaard
Næstforkvinde, Dansk Sygeplejeråd

I SEPTEMBER HAR DANSK SYGEPLEJERÅD VÆRET I MEDIERNE MED BL.A. DISSE EMNER

BØRSEN.

"Det hele starter med lønnen. Vi har talt om de her ting i mange år, og lønnen er det sidste, der ikke er forsøgt endnu. Arbejdsmiljøet er utroligt presset, når folk rejser fra afdelingerne, og stillingerne er svære at besætte igen. Det er en ond spiral, og derfor bør man hæve lønnen for at holde fast i flere."

GRETE CHRISTENSEN
formand i Dansk Sygeplejeråd

POLITIKEN

"Det kan bruges her og nu, hvor sygeplejersker til en god løn arbejder ekstra. Men man slider sig selv ned, hvis man tager rigtig meget ekstraarbejde. Det optimale vil være, at der er en sammenhæng mellem mængden af opgaver og ressourcerne, altså medarbejderne. Det er bare ikke den situation, vi står i." (Om store udgifter til FEA-vagter).

KRISTINA ROBINS
kredsformand i DSR Kreds Hovedstaden

DR P4 Midt & Vest

"Vi har brug for, at der bliver taget handling på det. Det er ikke rimeligt over for personalet, at man ikke kan gå trygt på arbejde og gå trygt hjem igen. Det skal man selvfølgelig kunne." (Om retten til anonymitet i patientjournaler, der ikke er blevet implementeret).

ANJA LAURSEN
kredsformand i DSR Kreds Midtjylland

Ansvh. chefredaktør
MORTEN JAKOBSEN
mja@dsr.dk
Telefon: 4695 4110

Redaktionschef
KRISTINE JUL ANDERSEN
kja@dsr.dk
Telefon: 4695 4278

Redaktionssekretær
LOTTE HAVEMANN
lha@dsr.dk
Telefon: 4695 4179

Redaktionssekretær
HENRIK BOESEN
hbo@dsr.dk
Telefon: 4695 4189

Fagredaktør
MAJ SIERCKE
msi@dsr.dk
Telefon: 4695 4116

Art Director
**SASJA CHRISTINA ROVENA
HERMANSEN**
sh@dsr.dk
Telefon: 4695 4117

Journalist
CHRISTINA SOMMER
cso@dsr.dk
Telefon: 4695 4264

Journalist
ANNE WITTHØFFT
awi@dsr.dk
Telefon: 4695 4108

Journalist
MAI RATCHJE SKOVGAARD
mas@dsr.dk
Telefon: 4695 4283

Journalist
HELLE LINDBERG EMARATI
hli@dsr.dk
Telefon: 4695 4279

Art Director
MATHIAS N JUSTESEN
mni@dsr.dk
Telefon: 4695 4280

Grafiker
**CATHERINE TEMITAYO
JØRGENSEN**
caj@dsr.dk
Telefon: 4695 4282

INDHOLD

TEMA

SOLIDARITET BETALER SIG

En fagbevægelse med mange medlemmer har stor betydning for løn, arbejdsvilkår og et lands økonomi. I lande med en svag fagbevægelse – som USA og Tyskland – har fænomenet *working poor* bredt sig. Tyske Nancy Mesch har valgt at arbejde som sygeplejerske i Danmark, hvor hun får en højere løn.

LÆS SIDE **20**

Næste nummer af Sygeplejersken udsendes: 17. - 20. oktober 2022
Hvis Sygeplejersken udebliver: Log ind på dsr.dk → Menu → Sygeplejersken → Kontakt → Har du ikke modtaget Sygeplejersken? Udfyld og send blanketten, og bladet bliver eftersendt. **Distribueret oplag:** Perioden 2020-21 78.501 ekpl. Medlem af Danske Medier **Årsabonnement:** (pr. januar 2021) 975,00 kr. + moms **Løssalg:** 79,00 kr. + moms. Kontakt Media-Partners på abonnement@media-partners.dk **Ændring af medlemsoplysninger:** Kontakt Medlemsregisteret, Telefon: 3315 1555, medlemsregisteret@dsr.dk **Tryk:** Stibo **Annoncer:** Media-Partners, Det Gl. Mejeri, Alhøjvej 2, Stilling, 8660 Skanderborg, Telefon: 2967 1436 **Stillingsannoncer:** stillinger@media-partners.dk **Tekstsideannoncer:** annoncer@media-partners.dk **Manuskriptvejledning, udgivelsesplan m.m.:** www.dsr.dk → Menu → Sygeplejersken → Om Sygeplejersken **Ophavsret:** Enhver anvendelse af hele eller dele af artikler, fotos og illustrationer fra Sygeplejersken, såvel papirudgaven som den elektroniske udgave, er kun tilladt med skriftligt samtykke fra redaktionen eller forfatteren/fotografen/illustratoren jf. lov om ophavsret. **Ansvar:** Dansk Sygeplejeråd har intet ansvar for produkter og ydelser, som omtales i Sygeplejerskens annoncer eller indstik. Redaktionen påtager sig intet ansvar for materialer, der indsendes uopfordret. Holdninger, der tilkendes i artikler og andre indlæg, udtrykker ikke nødvendigvis Dansk Sygeplejeråds synspunkter. **Forsidefoto:** Michael Drost-Hansen **Udgiver:** Dansk Sygeplejeråd, Sankt Annæ Plads 30, 1250 København K, telefon: 3315 1555, redaktionen@dsr.dk, www.sygeplejersken.dk ISSN 0106-8350

Fagforening med
fag og overenskomst

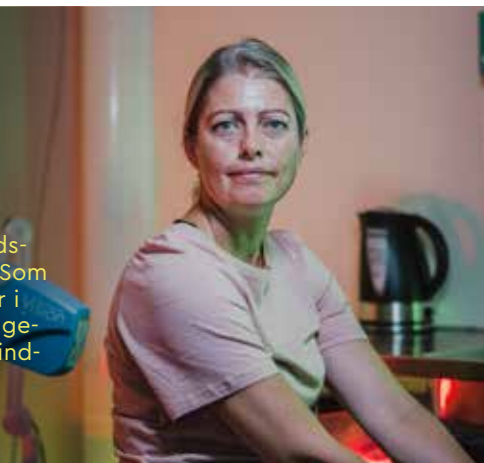
- 20 "JEG VIL ALDRIG ARBEJDE I TYSKLAND IGEN"**
- 24 "VI UNGE SER NOK GODERNE SOM EN SELVFØLGE"**
- 28 "JEG TURDE IKKE IKKE VÆRE MEDLEM"**
- 29 HVAD FÅR DU FOR PENGENE?**
- 30 DE FIK HJÆLP**
- 32 HVORFOR KAN MAN KØRE PÅ FRIHJUL?**

Skiftedag

JEG VAR TRÆT MED TRÆT PÅ

Efter en periode uden for arbejdsmarkedet er **BIBI MEYER** tilbage. Som sygeplejerske i Kirkens Korshær i Odense hjælper hun bl.a. stofbrugere, hvis de får en overdosis i stofindtagelsesrummet.

SIDE 63

NY LOV OM YTRINGSFRIHED

Offentligt ansattes udvidede ret til at ytre sig skal nu stå i loven. Men kampen for ytringsfrihed stopper ikke her.

SIDE 7

SPECIALISERET I SELVSKADE

En ny intensiv behandling efter tysk forbillede skal hjælpe en særlig gruppe patienter med selvskade og emotionel ustabil personlighedsforstyrrelse.

SIDE 36

FÆLLESSKAB TILTRÆKKER ANSØGERE

Arbejdspladser med et godt socialt miljø, løbende faglig udvikling og en god leder som rollemodel har lettere ved at rekruttere. Læs om tre eksempler.

SIDE 52

LYT TIL BØRN MED FRAVÆR

To sundhedsplejersker, **VIBEKE SAMBERG** OG **HELLE ATTRUP-CHRISTIANSEN**, har opfundet et samtaleredskab, som kan opklare problemer bag fravær hos skolebørn.

SIDE 44

[TESTEN]

ERNÆRING

Hvor stort er problemet med underernæring?

Test din viden

SIDE 47

HØRT!

NETTET ER STRAMMET

Ekstraopgaverne har hobet sig op, og vi skal hele tiden nå mere og mere med færre hænder. Snigende besparelser og forringelser har strammet nettet, fortæller sygeplejerske **Anna Kathrine Olesen**.

SIDE 17

ANNONCE

Retten til at ytre sig frit skal lovfæstes

Nyt lovforslag skal fremme offentligt ansattes ytringsfrihed. Men der er også brug for en særskilt ansættelsesretlig beskyttelse for de offentligt ansatte, som ytrer sig, mener formanden for Dansk Sygeplejeråd.

Tekst ANNE WITTHØFFT Illustration MORTEN VOIGT

Offentligt ansattes udvidede ret til at ytre sig skal nu skrives direkte ind i loven.

Det sker, når en række partier (Socialdemokratiet, SF, Radikale Venstre, Enhedslisten og Dansk Folkeparti) ved den kommende folketingssamling fremsætter et lovforslag, der som noget nyt lovfæster offentligt ansattes ytringsfrihed.

Med lovforslaget ønsker partierne ifølge aftaleteksten at sende et "klart og tydeligt signal om de offentligt ansattes ret til at gøre brug af deres ytringsfrihed uden frygt for negative reaktioner fra ledelsen".

Grete Christensen, formand for Dansk Sygeplejeråd, siger:

"Jeg er glad for, at et flertal i Folketinget vil gøre en indsats for at styrke offentligt ansattes ytringsfrihed. Det er vigtigt, at sygeplejersker og andre offentligt ansatte frit kan blande sig i debatten om sundhedsvæsenet. Også når debatten kan være svær. Jeg hæfter mig

også ved, at Justitsministeriet vil arbejde sammen med arbejdsmarkedets parter om, hvordan kendskabet til reglerne kan udbredes lokalt på de enkelte arbejdspladser. Det arbejde indgår vi meget gerne i fra DSR."

Lov er ikke nok i sig selv

På DSR's seneste kongres blev det besluttet, at DSR skal styrke indsatsen for medlemmers og tillidsvalgte mod til at ytre sig. DSR mener bl.a., at der bør være en særskilt ansættelsesretlig beskyttelse for de offentligt ansatte, som benytter deres ytringsfrihed om f.eks. kritisable forhold for patienter på deres arbejdsplads.

Det synspunkt deler Karina Lorentzen fra SF, som er et af partierne bag aftalen.

Hun mener, at lovsikringen ikke er nok i sig selv.

"Det ærgrer mig, at vi ikke kunne enes om at indføre omvendt bevisbyrde eller

øge kompensationen i de sager, hvor de ansatte udsættes for repressalier, men det kæmper vi videre for," siger hun.

Følger udviklingen fremadrettet

Aftalepartierne vil fremadrettet "følge udviklingen og være indstillet på at sætte ind med flere tiltag, hvis det viser sig, at der er behov for det. Det kan f.eks. omfatte særlige regler om godtgørelse i sager om uberettiget afskedigelse pga. lovlige ytringer".

Derudover skal der nedsættes en arbejdsgruppe, som skal se på, hvordan man kan styrke ytringsfriheden for privatansatte, som udfører opgaver for det offentlige.

Aftalen kan læses her: www.justitsministeriet.dk > Presse > Pressemeddelelser > "Aftale om at fremme offentligt ansattes ytringsfrihed - retten til at ytre sig frit lovfæstes." (Udsendt den 28. august 2022).

Foto: Mikkel Berg Pedersen

Indenrigsminister Christian Rabjerg Madsen blev vist rundt på udstillingen. Her ved en genskabelse af Kirsten Stallknechts skrivebord. Fra venstre: Dansk Sygeplejeråds formand, Grete Christensen, Susanne Malchau Dietz, sygeplejehistoriker og nær ven af Kirsten Stallknecht, Trine Gjelsing Antvor, museumsleder, samt indenrigsministeren.

Sygeplejerskernes Jernlady

Et forbillede. En forkæmper. En ”bitch” i fagbevægelsen. Roserne til Kirsten Stallknecht var mange, da udstillingen om Dansk Sygeplejeråds længst siddende formand åbnede på Dansk Sygeplejehistorisk Museum.

Kirsten Stallknecht var med sine 28 år som formand den længst siddende formand for Dansk Sygeplejeråd. Hun døde sidste år, og nu er der åbnet en udstilling om hende på Dansk Sygeplejehistorisk Museum i Kolding.

Museets formand og nuværende formand for Dansk Sygeplejeråd, Grete Christensen, var blandt talerne ved åbning af udstillingen:

”Udstillingen er en vigtig hyldest til en af de meget betydningsfulde personer fagbevægelsen i Danmark. Kirsten var en af historiens store danske sygeplejersker. Kirsten er for mig et kæmpe forbillede. Én, mange ser op til for hendes ildhu, hendes styrke, hendes evne til at gå forrest med nye ideer – handlekraftig, modig og klog,” sagde Grete Christensen.

Udstillingen blev formelt åbnet af indenrigsminister Christian Rabjerg Madsen (S) som repræsentant for regeringen. Ministeren konstaterede, at han var 10 år gammel, da Kirsten Stallknecht gik af som formand i 1996.

”Alligevel kan jeg huske Kirsten Stallknecht. Muligvis fordi min mor er sygeplejerske. Men også fordi hun var en person, som selv i en dansk fagbevægelse, der er kendt for at tale lige ud af posen, kunne sætte sig igennem. Jeg citerer andre, når jeg kalder hende en ”bitch” i den danske fagbevægelse. Hun var billedet på en forkæmper for fagligheden i sygeplejen og en fortæller for dem, som havde brug for en fortæller,” sagde Christian Rabjerg Madsen.

(mja)

Udstillingen om Kirsten Stallknecht kan ses på museet i Kolding det næste års tid.

81

Så mange flere sygeplejersker er der kommet på landets sygehuse de seneste tre år. Da Socialdemokratiet overtog regeringsmagten i 2019, var det med løftet om 1.000 flere sygeplejersker.

Den seneste opgørelse over udviklingen af antallet af ansatte på sygehuse viser en stigning på mere end 10.000 årsværk fra 1. kvartal 2019 til 1. kvartal 2022. Af dem er blot 81 sygeplejersker.

Ud af de i alt 10.461 årsværk er der bl.a. 1.583 flere læger og 702 flere social- og sundhedsassistenter. I alt er 7.221 årsværk sundhedsfagligt personale.

Kilde: Sundhedsdatastyrelsen

Hver **tiende** operation sker på privathospitaler

Andelen af operationer udført på private danske sygehuse er steget fra 1,8 til 9,8 pct. i løbet af de seneste 20 år. Det svarer til en stigning fra 13.596 til 111.161 privatudførte operationer om året. I alt blev der sammenlagt på private og offentlige hospitaler i 2021 foretaget 1.138.241 operationer. Det er samlet set 377.388 flere operationer end i 2002.

Tallene fremgår af beregninger, som Sundhedsministeriet har lavet baseret på tal fra Sundhedsdatastyrelsen.

Beregningerne er blevet foretaget på baggrund af en forespørgsel fra Folketingets Sundhedsudvalg efter ønske fra Kirsten Normann Andersen (SF).

Sundhedsminister Magnus Heunicke (S) gør opmærksom på, at der i opgørelsen ikke er taget højde for forskellen i behandlingstydningen mellem forskellige typer af operationer. Det afspejles derfor ikke, at den private kapacitet hovedsageligt varetager mindre komplekse områder.

(mrs)

Racismen trives i plejesektoren

Påstande om tyveri fra kolleger – ubegrundet. Påstande om, at mørk hud afgiver en dyrisk lugt – uhyrligt. Påstande om inkompetence – udokumenteret.

Racismen i forhold til sorte og brune kolleger trives i plejesektoren i Schweiz. Hotlines er etableret på flere hospitaler, for ingen tør for alvor tage fat i problemet.

"Inden for de enkelte teams er der gode viljer til at komme problemet til livs, men forståelsen for problemet racisme forbliver overfladeagtigt behandlet," fastslår en anonym sygeplejerske.

"Jeg skal konstant bevise mit værd," fortæller en anden sygeplejerske, som stammer fra Rwanda og er uddannet i Schweiz.

(hbo)

Kilde: Tema om racisme i 'Krankenpflege' nr. 7/8 2022, medlemsblad i den schweiziske sygeplejerskeorganisation SBK/ASI.

Podcast

Kvindens usynlige arbejde

Danmark er kommet langt med ligestilling, men der mangler bl.a. et opgør med det såkaldt usynlige arbejde, som ofte udføres af kvinder. Det slår podcasten *Velfærdsprofeten* fast i en episode, hvor feminist og komiker Sanne Søndergaard medvirker. Hun opdeler det usynlige arbejde i fire kategorier: husarbejde, koordinationsarbejde, omsorgsarbejde og følelsesarbejde – og siger bl.a. "Vi har oplevet økonomisk vækst gennem utallige generationer, fordi vi har en lang række såkaldte feminine arbejdsopgaver, der bliver udført usynligt, og som baner vejen for, at de traditionelle maskuline arbejdsopgaver – det synlige arbejde – kan udføres." *Velfærdsprofeten* udgives af Københavns Professionshøjskole, KP Alumne.

Denne og alle de andre episoder af *Velfærdsprofeten* findes bl.a. på alumne.kp.dk/velfaerdsprofeten

Ændringer i arbejdsgangen skaber mere tid til sygepleje

Tekst **Mai Rathje Skovgaard** Arkivfoto **Søren Svendsen**

Sønderborg Kommune har formået at skabe mere tid til pleje og omsorg for borgere i ældreplejen. Helene Tækker er en af de sygeplejersker, som har fået mere tid til borgerne – og en bedre dagligdag.

”Jeg er mere sammen med borgerne, samtidig med at jeg sparer tid,” fortæller Helene Tækker.

Hun er sygeplejerske i hjemme- og sygeplejen i Allsund, en af de pilotenheder, der har deltaget i et projekt, som Sønderborg Kommune har lavet i samarbejde med Dansk Selskab for Patientsikkerhed. Projektet har haft til formål at skabe mere tid og tryk for borgerne, og det er de lykkedes med. Bl.a. ved at ændre rammerne for dokumentation og de digitale arbejdsgange.

Tidligere foregik dokumentation om eftermiddagen efter besøg hos borgerne. Plejepersonalet troede, det ville være uhøfligt at lave papirarbejdet hos borgerne. Men det har vist sig at være en fejlantagelse, for borgerne synes, det er fint at være til stede under dokumentationen.

”De ved, tingene bliver gjort, fordi de kan se, jeg gør det med det samme, og det giver dem en tryk,” siger Helene Tækker og fortæller, at hun udelukkende har fået positiv respons fra borgerne. En anden ting, der er ændret, er mængden

af interne beskeder, som nu er halveret. Og hvor plejerne før dokumenterede alle handlinger ved deres besøg hos borgerne, er det nu kun nødvendigt at dokumentere, hvis der sker afvigelser eller andet, som den næste vagt bør kende til.

”Det har lettet arbejdsbyrden meget, at jeg ikke behøver skrive noget, hvis alt ser ud, som det skal,” fortæller Helene Tækker.

74 ud af 92 skemaer sløjfet

Før kunne der også ligge flere forskellige skemaer hos den samme borger. I dag er der kun ét – medicinlisten. Resten er enten droppet eller blevet integreret i et elektronisk system, som sørger for, at lovkrav efterleves, og at dokumentationen foregår ens alle steder i kommunen. I alt er 74 skemaer ud af 92 helt udgået.

”Min arbejdsdag er blevet mindre stressende, fordi jeg ikke hele tiden går og tænker: Jeg mangler noget. Mit hoved er frit, når jeg er færdig med opgaven. Man føler sig mere tilfreds med sit arbejde, fordi sløjfen bliver bundet,” siger Helene Tækker.

Det har de gjort

- Antallet af sygeplejersker, som søger efter ændringer i FMK, er ændret fra 45 til 4 – én fra hvert distrikt.
- Kun én person tager stilling til korrespondance om ændringer vedrørende en borger. Før var det alle borgerens plejere. Det har reduceret antallet af beskeder til omkring det halve.
- De digitale arbejdsgange er gjort mere simple. F.eks. kan medarbejderne nu skelne mellem akutte og ikkeakutte ændringer i FMK.
- Dokumentationen sker nu hos borgerne i stedet for senere på dagen.
- 74 ud af 92 papirskemaer er fjernet ved at skære unødvendige dokumentationer fra.

Fokus på sygepleje til borgere i eget hjem

Dansk Sygeplejeråds **SYGEPLEJEFAGLIGE FORSKNINGSFOND** uddeler nye forskningsmidler i 2023. Ansøgningsfristen er den 6. januar

Den Sygeplejefaglige Forskningsfond giver i 2023 støtte til forskningsprojekter, som har fokus på sygepleje til borgere i eget hjem. Projekterne kan omhandle sygepleje inden for både det somatiske, psykiatriske og sociale område. Det kan være projekter, som udvikler ny viden og metoder, ny praksis, opgaver og kompetencer eller undersøger samarbejds- og organiseringsformer inden for sygepleje.

Fundament for fremtidens sygepleje

”Med årets forskningsmidler ønsker vi at være med til at give mulighed for, at der kan forskes i betydningen af sygepleje til borgere i eget hjem. Vi har brug for at styrke forskning i sygepleje i kommunerne, fordi forskning i sygepleje er fundamentet for fremtidens sygepleje – og som udviklingen ser ud, vil en stor del af

fremtidens sygepleje være netop i borgernes eget hjem,” påpeger næstforkvinde i Dansk Sygeplejeråd Dorthe Boe Danbjørg om den nye uddelingsrunde.

Sygeplejersker redder liv

Dansk Sygeplejeråds vision *Sygeplejerske – for livet* indebærer, at sygeplejersker redder liv, forebygger sygdom, fremmer sundhed og lindrer lidelse. Det er afgørende for udviklingen af sygepleje og for patienternes behandling, at der er sygeplejersker, som forsker inden for alle disse felter.

I Dansk Sygeplejeråds nye forskningsudspil *Forskning i sygepleje – en investering for livet* er ét af budskaberne, at forskning er en investering, der gør en forskel for patienterne i sygepleje og behandling. DSR har et særligt politisk fokus på, at der behov for at understøtte sund-

hedsindsatser i kommunerne med forskningsbaseret viden, hvilket er prioriteret med valg af tema i 2023.

Viser vejen for behovet

”Med dette tema ønsker vi at vise vejen for behovet for forskning i sygepleje i kommunerne – og vi håber, at vi med denne pulje kan bidrage med at understøtte nye spændende projekter og samarbejder, siger Dorthe Boe Danbjørg.

Fra den 1. oktober er der åbnet for ansøgninger med ansøgningsfrist den 6. januar 2023.

Mere information samt link til ansøgningsskema findes på dskr.dk > Menu > Fag&Forskning > Forskning > Fonde til forskning og udvikling > DSRs Sygeplejefaglige forskningsfond

Serie

Så er den gal igen på Riget

Savner du skuespiller Ghita Nørby i rollen som den tidligere narkoselæge Rigmor Mortensen og Henning Jensen som hospitalsdirektør Bob? Fortvivl ikke, for den 9. oktober får Lars von Triers *Riget Exodus* Danmarkspremiere på Viaplay. Mange af de gamle karakterer fra de første to sæsoner er her ikke mere. Men i denne 3. og sidste sæson fortsætter spøgelseshistorien om Riget, hvor det onde har vundet fodfæste, og lægevidenskaben har sin daglige kamp med sig selv, svenskerne og det overnaturlige i en blanding af gys, gru og grin. I første afsnit møder vi søvngængereren Karen, som stærkt påvirket af seriens to første sæsoner søger svar på seriens uafklarede spørgsmål for at redde hospitalet fra undergang. En aften, da Karen går i søvne, ender hun på mystisk vis foran Rigshospitalet. Porten til RIGET er begyndt at åbne sig på ny. Og hvad der mere sker, vides ikke.

Riget Exodus har premiere på Viaplay den 9. oktober, inden den senere bliver vist på DR mere end 25 år efter, at Riget 2 blev vist på DR for første gang.

Efter 11 år som formand ønskede Grete Christensen (tv.) at stoppe. Ny formand for SSN er formanden for Norsk Sygepleierforbund, Lill Sverresdatter Larsen.

Ny formand for de nordiske sygeplejersker

100-års jubilæum fejret med to års forsinkelse på grund af corona

Formanden for Norsk Sygepleierforbund Lill Sverresdatter Larsen er ny formand for organisationen SSN, Sygeplejerskernes Sammenslutning i Norden. Hun afløser dermed formanden for Dansk Sygeplejeråd Grete Christensen, som efter 11 år på posten ikke ønskede genvalg.

Formandsskiftet fandt sted på Hotel Koldingfjord i forbindelse med fejringen af organisationens 100-års jubilæum – en fejring, der skete med to års forsinkelse pga. coronapandemien.

SSN blev dannet i 1920 med det formål at arbejde sammen om tre hovedkrav: 3 års uddannelse, 8 timers arbejdsdag og bedre løn. Siden da er der sket meget med samfundene og sygeplejen, selvom nogle krav fortsat er de samme.

(mja)

Læs mere om SSN på dsr.dk > skriv SSN i søgefeltet.

(awi)

Børn og unge venter for længe på udredning i psykiatrien

Seks ud af 10 børn, som henvises til psykiatrien på baggrund af symptomer på psykisk sygdom, bliver ikke udredt inden for den gældende tidsfrist.

Det viser de seneste tal fra Sundhedsdatastyrelsen, som er fra 2. kvartal i år.

Selvom den lovpligtige tidsgrænse for at udrede et barn eller en ung er sat til 30 dage, var den typiske ventetid, medianen, 46 dage i 2. kvartal.

Hovedårsagen er ifølge Sundhedsdatastyrelsens data manglende kapacitet.

Den manglende kapacitet skyldes både en stigning i antallet af børn og unge, som henvises til psykiatrien, samt mangel på personale.

Fag& Forskning

Mere nyt fra Fag&Forskning
Du kan finde flere nyheder på dsr.dk/fagogforskning. Tjek os løbende på mobilen, eller få en daglig nyhedsopdatering direkte i din mailboks.

Angst hos patienter med svær KOL

Angst relateret til åndenød har stor betydning for hverdagslivet hos mennesker med svær KOL. Patienterne skal have mulighed for at kunne udtrykke angsten, og derfor skal sundhedsprofessionelle have indsigt i og kendskab til patientgruppen for at kunne forstå og hjælpe patienterne.

En interviewundersøgelse viser, at angsten, der

præger hverdagen hos mennesker med svær KOL, kommer til udtryk på forskellige måder: verbalt, indirekte og diskret men også gennem adfærd og reaktionsmønstre.

Læs Peer Reviewed-artiklen ”En hverdag præget af angst” i Fag&Forskning nr. 3/2022.

Automatisk og gratis medlem af Faglige Seniorer

Alle Dansk Sygeplejeråds medlemmer, som overgår til seniormedlemskab (er gået på efterløn eller pension), bliver automatisk medlem af Seniorsammenslutningen.

Siden januar i år er Dansk Sygeplejeråds seniormedlemmer desuden automatisk blevet medlem af organisationen Faglige Seniorer. Medlemskabet af Faglige Seniorer er gratis for seniormedlemmerne, da Dansk Sygeplejeråd dækker udgiften til det kollektive medlemskab.

Arbejder med seniorpolitik

Faglige Seniorer er en selvstændig organisation for fagbevægelsens seniormedlemmer. Den søger politisk indflydelse på seniorpolitikken ved at holde tæt kontakt til politikere og embedsmænd, som arbejder med seniorpolitik – både på landsplan og i kommunerne. Faglige Seniorer har særligt fokus på emner som f.eks. kollektiv trafik, boligpolitik, frivilligt arbejde, digital hjælp, hjemmepleje og rehabilitering samt sundhed og sygehuse.

Nyhedsbrev og gode tilbud

Seniormedlemmerne kan tilmelde sig Faglige Seniorers nyhedsbrev med tips til seniorlivet - www.fagligsenior.dk/nyhedsbrev, ligesom der er mulighed for på Faglige Seniorers hjemmeside at bestille Seniorhåndbogen, et opslagsværk med alt hvad der er værd at vide om regler og satser samt råd til seniorer.

Medlemskabet af Faglige Seniorer giver desuden seniormedlemmerne mulighed for at benytte en lang række kontante medlemstilbud - www.fagligsenior.dk/tilbud-og-rabatter

Læs mere på www.fagligsenior.dk

Faglige Seniorer

STORBRITANNIEN

10.000 skridt halverer risiko for demens

10.000 skridt om dagen kan virkelig gøre godt for dit helbred. Og jo hurtigere du går, jo bedre, konkluderer ny forskning med dansk islæt.

Forskere fra University of Sydney og Syddansk Universitet har ifølge avisen The Guardian fundet, at 10.000 skridt hver dag bl.a. kan sænke risikoen for demens med ca. 50 pct. og for hjerte-kar-sygdomme og kræft med mellem 30 og 40 pct. Og jo hurtigere tempo, jo mere falder risikoen. Resultaterne bygger på data fra 78.500 briter, som var udstyret med skridttællere fra 2013-2015, hvorefter data blev sammenholdt med deres helbredstilstand syv år senere.

(cso)

Kilde: Konklusionerne af offentliggjort i tidsskrifterne JAMA Internal Medicine og JAMA Neurology.

Kompetenceudvikling skaber faglig stolthed

Kompetenceudvikling i en fagkultur indebærer forandring. Meningsfulde beslutninger, ændringer og vedholdenhed er nødvendige elementer for at skabe forankring af kompetenceudviklingstiltag i klinisk praksis.

Refleksion over egen fagkultur i forbindelse med et kompetenceudviklingsprojekt på Afdeling for

Øjensygdomme, Rigshospitalet – Glostrup har styrket den sygeplejefaglige profil i det oftalmologiske speciale, og fokus på fagligheden har skabt arbejdsglæde og stolthed i en ellers driftspræget hverdag.

Læs artiklen ”Nye øjne på kompetenceudvikling” i *Fag&Forskning* nr. 3/2022.

Vær opmærksom, når de ældre slår hovedet

Der er særlig risiko for alvorlige skader hos borgere, som slår hovedet, hvis de samtidig er i blodfortyndende behandling.

I Danmark er knap 600.000 personer i behandling med blodfortyndende medicin. Hovedparten af dem er ældre borgere. Der er større risiko for blødninger i hovedet hos borgere, som slår hovedet, hvis de er i blodfortyndende behandling. Dette gælder også for lette hovedtraumer, og det kan have alvorlige konsekvenser, hvis ikke det bliver opdaget i tide.

Der findes forskellige typer medicin til længerevarende blodfortyndende behandling, f.eks.

- Vitamin K antagonist (VKA)
- Direkte orale antikoagulantia (DOAK - tidligere kaldet NOAK)
- Trombocythæmmere (omfatter bl.a. Acetylsalisylsyre og Clopidogrel).

Case

En ældre mand på et plejehjem falder en aften. Manden er dement og i blodfortyndende behandling. Efter faldet har han fået en lille bule i panden, men viser ellers ingen tegn på ændringer i sin almene tilstand. Personalet er ved en fejl ikke opmærksomme på, at han er i blodfortyndende behandling, og da han virker upåvirket, gør man ikke yderligere, han hjælpes som vanligt i seng.

Da personalet senere på aftenen kommer ind til ham, er han ukontaktbar. Han indlægges, og man finder en blødning i hovedet.

Vær opmærksom på

Når en borger slår hovedet, er det vigtigt at være opmærksom på:

- Om borgeren er i behandling med blodfortyndende medicin.
- Om borgeren skal vurderes af en læge.

Kilde: Styrelsen for Patientsikkerhed

Praktiserendes lægers faglige selskab bakker op om selvstændigt virksomhedsområde til sygeplejersker

Det kan aflaste læger i almindelig praksis, hvis sygeplejersker får selvstændigt virksomhedsområde. Sådan lyder meldingen fra Dansk Selskab for Almen Medicin (DSAM), der bakker op om regeringens lovforslag.

Men det er ikke uden forbehold, udtaler selskabets formand Bolette Friderichsen til Ugeskrift for Læger.

”Vi går ind for lovforslaget, hvis det bliver inden for nogle områder, som sygeplejer-

skerne selv kan magte, og som de er uddannet til og selv tager ansvar for,” siger hun.

”Hvis sygeplejersker f.eks. gerne må tage en hæmoglobin A1C på de patienter, som har fået stillet diagnose, kan de selv lægge blodprøvetagningen ind, når det passer i deres arbejdsgang. Det kunne være en reel hjælp i mange dele af landet.”

Bolette Friderichsen understreger dog, at forslaget skal indhegnes.

”Det skal ikke være en åben ladeport for, at de kan ordinere hvad som helst. Der vil formentlig komme forslag i en senere høring, hvor vi skal tage mere konkret stilling til, hvilke blodprøver de skal tage. De skal ikke have mulighed for at tage det hele, for så kan vi pludselig komme til at screene for meget,” siger hun.

(hle)

Konsekvenser af manglende sygepleje bliver undersøgt

Kritisk sygdom opdages for sent, og risikoen for komplikationer stiger, hvis den nødvendige sygepleje af forskellige årsager bliver forsinket eller slet ikke udført. Det bekræfter internationale studier.

Derfor har Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje ved Aalborg Universitet igangsat et forskningsprojekt, 'Missed Nursing Care', som skal kortlægge forekomsten af og årsager til fænomenet i Danmark.

Projektet er nationalt, og alt plejepersonale på medicinske og kirurgiske sen-

geafsnit samt intensivafdelinger har mulighed for at deltage i form af at udfylde et anonymt spørgeskema. Spørgeskemaet bliver først sendt ud til lederne af afdelingerne, som skal godkende det, inden det bliver sendt videre til plejepersonalet.

Forskningsleder og professor i klinisk sygepleje, Mette Grønkjær, håber på, at så mange som muligt vil udfylde spørgeskemaet, da personalets oplevelser er afgørende for projektet.

"Ved at samle data fra alle danske

hospitaller får vi en helt unik mulighed for at generere et stort datasæt, der kan anvendes i fremtidig forskning inden for sygeplejen," fortæller hun til Aalborg Universitetshospitals hjemmeside.

Indsamlingen af data er i gang og løber indtil nytår.

(mrs)

Stram finanslov med lidt ekstra til sundhed

Regeringens forslag til finanslov for 2023 lægger op til mange økonomiske stramninger. I det lys er det positivt, at sundhedsvæsenet får tilført lidt flere midler, men det er langt fra nok, mener Dansk Sygeplejeråd.

Regeringens forslag til finanslov indvarsler smalhals i 2023. Sundhedsvæsenet og ældreområdet fremhæves som prioriterede områder, som vil få tilført ekstra midler. Dog kun 600 mio. kr. i 2023, fordi der er behov for at bremse økonomien op for at dæmpe inflationen, pointerer finansminister Nicolai Wammen (S).

På et pressemøde i Finansministeriet om finanslovsforslaget blev Nicolai Wammen spurgt, om han – i lyset af en stram finanslov – er enig i statsminister Mette Frederiksens udmelding om at se på lønnen til offentligt ansatte:

"Hvis vi skal kunne give børn og ældre gode, trygge rammer og ordentlig pleje og omsorg, har vi brug for, at vi kan få folk, der gerne vil arbejde med velfærd i fremtiden. Men vi har allerede

problemer med at rekruttere i dag. Det handler om mange ting – og det handler også om løn," svarede Nicolai Wammen.

Bedre løn er en forudsætning

Formand for Dansk Sygeplejeråd Grete Christensen er enig:

"Bedre løn til sygeplejersker og andre kernemedarbejdere i velfærdssamfundet er en forudsætning – ikke en hindring – for at vi kan komme igennem krisen. Velfærdssamfundet sikrer bl.a., at folk kan få hjælp, hvis de bliver syge og uarbejdsdygtige. Det er god og samfundsansvarlig økonomi, og derfor bør regeringen ikke tøve med at sætte handling bag ordene om, at løn er en del af løsningen på velfærdssamfundets udfordringer," siger hun i en kommentar.

ANNONCE

NETTET ER LANGSOMT BLEVET STRAMMET

Snigende besparelser og forringelser i sundhedsvæsenet har haft store konsekvenser for faget, medarbejdere og patienter. Der skal ske noget nu, mener sygeplejerske **Anna Kathrine Olesen.**

Tekst **MARIA KLIT**
Foto **CLAUS BECH**

”Hvis vi fortsat skal have det bedste sundhedssystem i verden, skal der ske noget nu.” Sådan sagde sygeplejerske Anna Kathrine Olesen i august i et interview til Eurowoman.

Her fortalte hun, hvordan hun som sygeplejerske gennem 20 år har mærket den gradvise forandring af sundhedsvæsenet over tid: Besparelser, forringelser, øgede krav om dokumentation og akut mangel på hænder.

”Det føles som om, nettet langsomt er blevet strammet omkring sundhedsvæsenet og os, der arbejder i det. Ekstraopgaverne har langsomt hobet sig op, og vi skal hele tiden nå mere og mere med færre hænder. Forskellen på sygeplejen fra jeg startede og til i dag er markant,” siger hun.

Omsorg har ingen værdi

De mange besparelser har ifølge Anna Kathrine Olesen skabt et system, der er så fokuseret på effektivisering, at man har fjernet blikket fra patienterne og i stedet lader skemaer og algoritmer være mål for en afdelings succes.

”Det er blevet så moderne at køre data på alting. Vi skal dokumentere og skrive ned hele tiden, så vi f.eks. kan bevise, at vi har ernærings- og tryksårsscreenet alle patienter – også de patienter, det ikke er relevant for. Men der er

Alting måles på drift

intet skema for, hvor længe vi har holdt de patienter i hånden, som var kede af det,” siger hun og fortsætter:

”Hele den del af sygeplejen, der handler om omsorg og nærvær, har slet ingen værdi i et system, hvor alting måles på drift. Når det er vigtigere at finde tid til at skrive ind i et skema, at patienten er blevet screenet for tryksår, end at lytte til hendes bekymringer, så går man som sygeplejerske på kompromis med essensen af sit fag. Det er både uværdigt og dybt bekymrende.”

De nye sygeplejersker siger fra

Udviklingen mærker hun især gennem de nyuddannede sygeplejersker. De er skolet i de samme sygeplejeteorier med fokus på omsorg og nærvær, men i modsætning til Anna Kathrine Olesen kommer de nu ud til en virkelighed, som slet ikke stemmer overens med alt det, de lige har lært.

”Jeg føler mig nogle gange som en frø i en gryde med koldt vand på kogepladen, hvor der stille og roligt er blevet skruet op for varmen. Man opdager slet ikke, at man er ved at blive kogt. Men de nye sygeplejersker bliver totalt desillusionerede, når de med det samme bliver ramt af en kæmpe hammer af drift. Og de finder sig ikke i det.”

Flere og flere ender med at søge ud i det private eller helt væk fra faget.

Det lave optag på sygeplejeuddannelserne i år bør være et vink med en vognstang, mener Anna Kathrine Olesen.

”Jeg er i udgangspunktet en glad sygeplejerske. Jeg synes, at mit arbejde er det mest meningsfulde i verden. Men rammerne for sygeplejen er for dårlige. Jeg har ikke løsningen, men vi er nødt til at finde tilbage til et sted, hvor vi kan fastholde vores medarbejdere og være mere ved patienterne end ved computeren.”

Anna Kathrine Olesen er uddannet i 2003 og arbejder på gynækologisk afdeling på Hvidovre Hospital. Sygeplejen er det mest meningsfulde arbejde i verden, men rammerne for faget har ændret sig markant, fortæller hun til Eurowoman.

ANNONCE

Afdæk, hvad der fastholder sygeplejersker

Af **LARS THRYSSØE**,
sygeplejerske, Odense Universitetshospital

Der er igen i år et bekymrende fald af ansøgere til sygeplejefaget. Der argumenteres for bedre løn- og arbejdsvilkår for at tiltrække flere ansøgere, men der vil gå mange år, før en positiv effekt af sådanne tiltag viser sig. Derudover er der også et antal sygeplejersker, som skifter job efter kort tids ansættelse eller forlader faget, og arbejdspladsen får derfor ikke glæde af de mange ressourcer, der anvendes på at introducere nyansatte sygeplejersker. Det vil derfor give mening at afdække, hvorfor nogle sygeplejersker bliver i deres aktuelle job, eksempelvis gennem medarbejderudviklingssamtaler, men

også hvorfor nogle vælger at skifte job eller helt forlade faget.

Der skal med samme ihærdighed og interesse holdes fratrædelsessamtaler, som der holdes ansættelsessamtaler, før en sygeplejerske tilbydes en stilling. Fratrædelsessamtaler skal afholdes af en kompetent person uden ledelsesansvar, hvorved den, der fratræder, mere frit kan fortælle om sine oplevelser af arbejdspladsen.

Fratrædelsessamtaler kan afdække et mønster af årsager til jobskrifte, der handler om løn- og arbejdsvilkår eller personlige forhold, som lederen ikke har mulighed for at ændre. Andre mønstre

kan handle om arbejdsmiljøet og kulturen på arbejdspladsen f.eks. samarbejdet med kolleger og de nærmeste ledere. Det er lederen som kulturbærer, der har ansvaret for at dykke ned i de sidste mønstre, og iværksætte tiltag, der positivt kan påvirke arbejdsmiljøet og forhåbentligt reducere antallet af sygeplejersker, der fratræder.

Så i stedet for at vente mange år på effekten af politiske tiltag, der kan tiltrække flere til faget, skal der gøres mere for at fastholde sygeplejersker ved at vise interesse for, hvorfor nogle sygeplejersker trives og andre mistrives.

Dine patienter får 4 ernæringsdrikke i gave

Vi tilbyder alle nye kunder, som har en grøn ordination, en smagspakke sammen med første bestilling af ernæring*.

Bestil senest
31/12 2022
oplys koden
'Smagspakke'

Hos Mediq får dine ernæringspatienter:

- + Produktvejledning af erfarne kliniske diætister
- + Levering direkte til døren
- + Landets bredeste sortiment af ernæringsdrikke
- + Ernæringsdrikke, der giver mere energi til hverdagen

Vi tager hånd om dine patienter

Henvi dine patienter til os via appen "grøn ordination". Vores kliniske diætister sidder klar til at give personlig produktvejledning, så patienten når sit ernæringsmål.

Bestil hos kundeservice på 3637 9130 eller skriv til ernaering@mediqdanmark.dk

*Kampagnen gælder kun nye kunder, som har en grøn ordination. Gaven glæder 4 ernæringsdrikke og fås udelukkende sammen med første bestilling af klinisk ernæring foretaget senest d. 31/12 2022.

JEG VIL ALD ARBEJDE I T IGEN

Dit medlemskab af en fagforening har afgørende betydning for din løn, dine arbejdsvilkår, for landets økonomi og for uligheden i samfundet. Konsekvensen af en svag fagbevægelse ses bl.a. i USA og Tyskland, hvor fænomenet *working poor* breder sig.

Tekst **KRISTINE JUL ANDERSEN** · Foto **MICHAEL DROST-HANSEN**

RIG TYSKLAND

Nancy Mesch er tysker. Hun bor i Flensborg. Men hun arbejder i Danmark, hvor hun er sygeplejerske på et plejehjem. Det er der mange grunde til. En af dem er lønnen.

”Arbejdede jeg i Tyskland, ville jeg tjene 16 euro i timen. Her tjener jeg 28 euro. Det er virkelig en stor forskel,” fortæller 56-årige Nancy Mesch.

← **Nancy Mesch** er sygeplejerske. Hun bor i Flensborg, men tager hver dag til Danmark for at passe sit arbejde på plejehjemmet Birkelund ved Kruså, hvor Sonja Schmidt bor. Hun har her besøg af Katharina Moorhouse (th).

I Danmark får hun en bedre løn. Hun har bedre arbejdsforhold. Og hun får en helt anden respekt og anerkendelse fra læger og patienter for sit arbejde, end hun gør i Tyskland. I hendes hjemland er man stadig ”lægens hjælper”.

”Man har ikke så meget ansvar og må ikke fungere selvstændigt på samme måde som i Danmark. Vi må ikke selv vurdere patientens tilstand og f.eks. give en Pano-dil. Samtidig er der alt for få ansatte,” fortæller Nancy Mesch og påpeger:

”Jeg ville få hjertestop af travlhed, hvis jeg arbejdede i Tyskland.”

Det er også lettere for sygeplejersker i Danmark at være på deltid. Noget Nancy Mesch også har glæde af i sit job i Danmark, hvor hun arbejder 30 timer om ugen.

Det er nogle af de mange grunde til, at hun siger:

”Jeg vil aldrig arbejde i Tyskland igen”.

10 pct. er i fagforening

En anden forskel på Danmark og Tyskland er, at i Tyskland er andelen af medlemmer af en fagforening langt mindre. Ifølge Arbejderbevægelsens Erhvervsråd var 17 pct. af tyskerne medlem af en fagforening i 2018, mens tallet for danskerne var 67 pct.

Ser man specifikt på sygeplejerskerne, er blot omkring 10. pct. af de tyske sygeplejersker medlem af en fagforening i dag, er vurderingen fra den tyske fagforening for plejepersonale. Heraf er endnu færre medlem af en ren sygeplejerskefagforening.

Til sammenligning var 84 pct. af sygeplejerskerne i Danmark, der er ansat inden for faget, medlem af Dansk Sygeplejeråd i 2020.

Større skel mellem rig og fattig

Ifølge arbejdsmarkedsforsker Laust Høgedahl fra Aalborg Universitet er der en

MANGE DANSKE LØNMODTAGERE ER MEDLEM AF EN FAGFORENING

klar sammenhæng mellem arbejdsforhold og hvor mange, der er medlem af en fagforening. Det viser forskning lavet på baggrund af det markante fald i tilslutningen til fagbevægelsen i USA fra 1950'erne og frem til i dag. I 2018 var 10 pct. organiseret.

”Forskningen viser meget slående, at når organisationsgraden falder, så stiger uligheden. Der bliver større forskel mellem rig og fattig. Det vil også ske i Danmark, hvis fagbevægelsen mister deres styrke,” siger han.

Ligesom i USA er fagbevægelsen også svag i Tyskland.

”Tyskland er kendetegnet ved at have et opsplittet arbejdsmarkedet med en stærk dualisme. Det betyder, at der er enkelte arbejdspladser, som har en overenskomst, og som har gode lønninger. Over for dem står et stort område uden overenskomster og med dårlige lønninger,” forklarer Laust Høgedahl.

Working poor

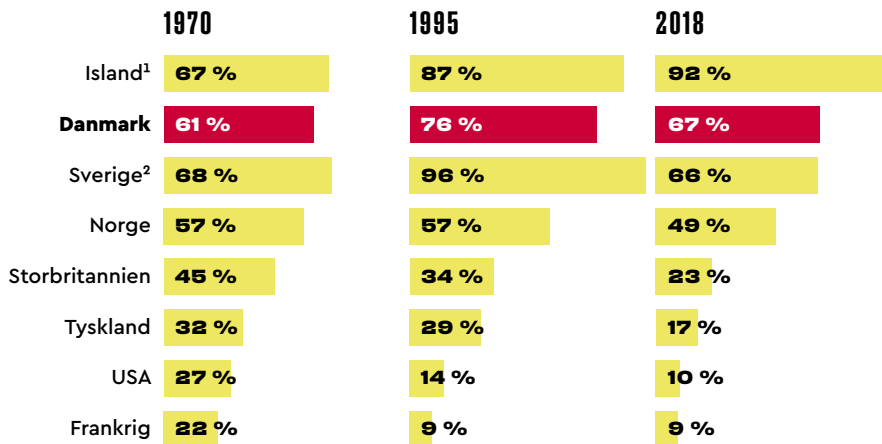
På nogle områder er arbejdet så dårligt betalt, at folk skal have flere job for at kunne få privatøkonomien til at hænge sammen. Det er det, man i dag kalder *working poor*.

I Tyskland er der en række historiske grunde til den udvikling. Efter Berlinmurens fald prøvede man at sparke gang i økonomien ved at lave et større lavtlønsmarked. Men det afgørende for arbejdsforhold og løn på disse arbejdspladser er, om de har en overenskomst og en fagforening, der taler de ansattes sag.

”En tommelfingerregel siger, jo højere organisationsgrad, jo bedre lønninger. Og det gælder særlig meget for dem i bunden af arbejdsmarkedet. Akademikerne skal nok klare sig,” siger Laust Høgedahl.

Han fortæller, at det er rentabelt at have stærke parter på arbejdsmarkedet. At have en stærk fagbevægelse og arbejds giverorganisation.

Figuren viser procentdelen af beskæftigede, som var medlem af en fagforening i 1970, 1995 og 2018.

Anm.: 1. OECD har ikke data tilbage til 1970. I stedet er der vist data for det tidligste år. 2. OECD har ikke data frem til 2018. I stedet er der vist data for det seneste år. Kilde: AE på baggrund af OECD.

”Det er godt for samfundsøkonomien, man har råd til mere, og det er lettere at betale en højere løn. Det skaber ro på arbejdsmarkedet, det sikrer større fleksibilitet for arbejdsgiverne og bedre forhold for lønmodtagerne. Så alt i alt er det en god forretning,” siger Laust Høgedahl.

Støtte fra fagforening

Nancy Mesch har også oplevet forskellen ved at være medlem af en dansk og en tysk fagforening.

”I Tyskland er det ikke naturligt at være medlem af en fagforening på samme måde som i Danmark. Der er tre forskellige fagforeninger. Den lokale, den, der er over det hele, og en mellemting. Det er forfærdeligt. Og er man medlem, får man langt mindre støtte end i Danmark,” fortæller hun.

Sygeplejerskerne er typisk medlem af en fagforening, der dækker alle faggrupper inden for det kommunale område. De har dog deres egen sygeplejerskeoverenskomst, som gælder for alle – både privat og kommunalt ansatte. Men ofte er der ikke nogen til at sikre, at den bliver overholdt, fortæller Nancy Mesch.

Der er dog tillidsrepræsentanter på de store, offentlige arbejdspladser, men de afspejler fagforeningen og er TR for alle faggrupper.

Nancy Mesch synes, det er rart, at der er én stor fagforening, der kun tager sig af alle sygeplejerskerne. Som kender deres arbejdsforhold og vilkår. Ligesom hun gerne deltager i nogle af de kurser, som Dansk Sygeplejeråd holder. Også selvom hun kan være utilfreds nogle gange.

DSR reddede mit liv

Nancy blev medlem af Dansk Sygeplejeråd, da hun fik sit første job i Danmark for 14 år siden. Hun fik opfattelsen af, at det skulle man. Men hun har aldrig fortrudt. Hun har flere gange oplevet, at DSR er trådt til, hvis der har været udfordringer på hendes arbejdsplads, ligesom hun har fået god, personlig hjælp og støtte.

”DSR reddede mit liv, da jeg blev fyret efter en patientklage sidste år. Både mine tillidsrepræsentanter og kredsen gik ind og hjalp mig, da det hele ramlede sammen omkring mig. Sikrede mig den rette løn i opsigelsesperioden, og at jeg fik udbetalt mine feriepenge på 22.000 kr.,” fortæller Nancy og fortsætter:

”Dem ville de først ikke udbetale, fordi jeg jo bare kunne have holdt min ferie. Men det havde jeg ikke kunnet. Den var hele tiden blevet udskudt, fordi vi havde så travlt. Efter fyringen sov jeg i tre måneder – og så fik jeg rettet op på mit liv og startede på mit nye job.”

DSR REDDEDE MIT LIV, DA JEG BLEV FYRET.

Sygeplejerske **NANCY MESCH**

56-årige **Nancy Mesch** har været medlem af Dansk Sygeplejeråd siden 2008, da hun fik sit første job i Danmark.

FF VIUNGE SER NOK GODERNE SOM EN SELV FØLGE JJ

Sygeplejerske Rikke Bæk Cramer har ret til seks ugers ferie, barsel, omsorgsdage og arbejdsgiverbetalt pension m.m. Takket være fagbevægelsen. Men når en fagforening ikke kan opfylde medlemmernes krav om bedre løn, giver det så mening at være medlem?

Tekst KRISTINE JUL ANDERSEN · Foto MIKKEL BERG PEDERSEN

Jeg har haft to barsler, og det har betydet utrolig meget for mig og min familie. Det er jo en balance at få tingene til at gå op, og så betyder det meget, at man har retten til at trække stikket og bare være mor. Det tror jeg, mange synes, men vi tænker ikke over, hvordan vi er nået dertil,” siger 33-årige Rikke Bæk Cramer og fortsætter:

14 UGERS BARSEL

På dagpenge. Den blev indført ved lov i 1960 for kvinder med lønarbejde. I 1984 blev barslen hævet til 20 uger og i 1985 til 24 uger. I 1989 fik de faglige organisationer med tidligere formand for Dansk Sygeplejeråd, Kirsten Stallknecht, i front gennemtruffet krav om fuld løn under barslen. Siden 2002 har alle haft ret til 52 ugers barsel – din overenskomst afgør, hvor stor en del, der er med løn.

KUN 6. FERIEUGE TIL NOGLE

I dag har langt fra alle ret til 6. ferieuge. Ordningen er en direkte udløber af en overenskomstforhandling og blev endeligt indfaset i 2003. Det er kun overenskomstansatte, der har retten til 6. ferieuge.

”Jeg har også altid haft seks ugers ferie om året i mit voksne liv. Det er goder, der desværre er let at tage for givet. Vi har sikkert mange flere goder, end vi lige ved. Men jeg har ikke prøvet andet, så vi unge ser det nok som en selvfølge.”

Ikke noget alternativ

Rikke Bæk Cramer er center-sygeplejerske på Glyngøre Plejecenter i Skive Kommune. Hun arbejder i hverdage fra kl. 7-15 og har fri

← **Rikke Bæk Cramer** er bl.a. medlem af en fagforening, fordi hun ser det som en forsikring. Hvis der sker noget uforudset, som f.eks. en arbejdsskade, en patientklage eller at hun skulle blive syg, er det vigtigt for hende, at hun har sin fagforening i ryggen.

EN STEMME TÆT PÅ REGERINGEN

Der bliver løbende indgået trepartsaf-taler mellem regeringen, arbejdsgiveror-ganisationerne og fagbevægelsen. Dansk Sygeplejeråd er medlem af Fagbevægelsens Hovedorganisation, FH, som sidder med ved trepartsforhandlingerne og taler 1,3 millioner medlemmers sag. Det kan f.eks. være tre-partsaftaler om arbejdsmiljø, sexchikane eller lønkompensation som under corona.

at være med i et stærkt,

fagligt fælles-skab, der kan tale

vores sag. Hvis vi støtter op om det, bli-ver det endnu stærkere,” siger Rikke Bæk Cramer.

Derfor har hun taget et aktivt valg om at være medlem af Dansk Sygeplejeråd.

”Man kan altid være enig eller uenig med sin fagforening. Men jeg oplever, at DSR er med til at fremme sygeplejersker-nes sager for bedre løn og arbejdsvilkår.

Jo svagere vi er som fagforening, jo sværere bliver det også at kom-me til orde og ændre noget,” siger hun.

Hun er godt klar over, at netop det store fællesskab gennem årene har været med til at sikre hende ret-tigheder som ferie, barsel og arbejdstid.

Rettigheder hun har som lønmodtager og sy-geplejerske i dag.

Kan forhandle og har ekspertise

Helt afgørende for hende er også, at det er Dansk Sygeplejeråd, der netop har retten til at forhandle hendes løn og arbejdsvilkår. Som kender hendes fag og er specialiseret inden for sygeplejen.

”Det kan du f.eks. ikke få ved en gul fagforening. Vi er i et fag, hvor mange har skæve arbejdstider. Det er ikke bare syv til fire mandag

SEJE KAMPE FOR SYGEPLEJEN

Dansk Sygeplejeråd har alle dage kæm-pet for sygeplejefaget og for bedre ud-dannelse. I 1907 forsøgte DSR første gang at opnå tre års uddannelse og statsautorisation. I 1933 fik de statsautorisationen, i 1956 tre års uddannelse. I 2001 kom bacheloruddannelsen. DSR har også arbejdet for, at sygeplejersker får selvstændigt virksomhedsområde og bedre efter- og specialuddannelser som f.eks. Borgernær Sygepleje og APN-uddannelsen.

til fredag. Vi er bedre stillet ved, at vi har nogen, der har sat sig specifikt ind i de forhold, vi arbejder under;” understreger Rikke Bæk Cramer og tilføjer:

”Der handler også om at italesætte vores profession og fag. Vi er ikke kvin-der med bløde hjerter. Vi har specifikke kompetencer, uddannelser, erfaringer og viden. Det synes jeg også, at min fagfor-ening prøver at råbe op om og kæmpe for. At vi ikke bare er varme hænder. Der sid-der kloge hoveder på vores skuldre – og vi vil behandles derefter.”

Utilfreds med lønnen

Selvom fagforeningerne gennem tiden har sikret medlemmerne en række goder, har

TO UGERS FERIE OM ÅRET

Det var, hvad man i den første ferielov i 1938 fik ret til som lønmod-tager. Inden da havde to ud af tre lønmodtagere haft ret til en uges ferie gennem deres overenskomst. Fagbe-vægelsen har løbende kæmpet for mere ferie. Siden 1979 har alle haft ret til fem ugers ferie.

i weekenderne. Hun har brugt sin lokale tillidsrepræ-sentant til sparring om løn og arbejdsvil-kår, men har aldrig haft problemer med sine lønsedler eller arbejdsgivere. Så hvorfor bruge 500 kr. om måneden på at være medlem af en fagforening – af Dansk Sygeplejeråd?

”Jeg kan ikke se et alternativ. Som sy-geplejerske har jeg en særlig titelbeskyt-tet uddannelse. Jeg er sygeplejerske, og vi har mange forskellige holdninger, men lige meget hvad, mener jeg, det er bedst

12 TIMERS ARBEJDS DAG

Arbejdstiden for sygeplejersker har i mange år været anderledes end for andre. I 1919 fik fagbevægelsen for-handlet sig til en 8 timers arbejdsdag for de fleste lønmodtagere. Men først i 1945 fik også sygeplejersker denne ret ved overenskomst. I dag er en sygeple-jerske på fuld tid ansat på 37 timer om ugen, og en vagt kan være mellem 5 og 12 timer.

JO SVAGERE VI ER SOM FAGFORENING, JO SVÆRERE BLIVER DET OGSÅ AT ÆNDRE NOGET.

RIKKE BÆK CRAMER, centersygeplejerske

MERE I LØN

Gennem 100 år har sygeplejersker kæmpet for bedre løn. Fem gange er overenskomstfornyelser endt i strejke pga. utilfredshed med lønnen. Senest i 2021.

især én ting i mange år fyldt ekstra meget for sygeplejersker. **Nemlig lønnen.**

Og manglen på resultater fra Dansk Sygeplejeråd har også fået nogle til at vende deres fagforening ryggen.

”Det er ikke en hemmelighed, at vi er mange sygeplejersker, der er utilfredse med vores løn. Men jeg tror, at vores fagforening har gjort, hvad den kunne. Det er svært at gå til et forhandlingsbord, der kategorisk er tomt. Det, som man har forhandlet frem, er sket på snævre vilkår,” siger Rikke Bæk Cramer og fortsætter:

”Men det er klart, at vi gerne vil have **ligeløn** og revideret tjenestemandsgiften. Og jeg synes også, fagforeninger kæmper for at italesætte den ulighed, der er. Problemet er, at politikerne er vores arbejdsgivere, og de smyger sig uden om. Det er dem, der bestemmer vores løn, og så længe, der ikke er politisk vilje til at ændre noget, er det svært.”

Men det er netop derfor Rikke Bæk Cramer bliver ved med at være medlem af en fagforening.

”Jeg tror, at jo flere, der er medlem af fagforeningen, jo stærkere er vi. 1.000 råber højere end 100. Jeg lægger mine penge for at sikre, at mine forhold er så gode som muligt. Og jeg vil hellere være en del af holdet end at stå udenfor.”

LØN SOM KOST OG LOGI

I mange år så man sygepleje som et kald, og en del af lønnen var kost og logi på eller i hospitalsboliger i nærheden af hospitalet. Dansk Sygeplejeråd kæmpede fra 1930'erne til 1960'erne for, at sygeplejerskerne fik lov til at bo for sig selv og gifte sig. Herefter fortsatte kampen for lønnen. Da alle faggrupper skulle lønplaceres i 1969, blev sygeplejerskers løn placeret i den laveste gruppe – ligesom andre kvindedominerede faggrupper. Forskning viser, at sygeplejerskernes løn stadig hænger fast i den gamle indplacering.

SØRG SELV FOR PENSIONEN

Sådan var det ind til 1987. Det var året, hvor arbejdsmarkedets parter og regeringen indgik en trepartsaftale, og fagbevægelsen fik opfyldt ønsket om arbejdsmarkedspensioner. I begyndelsen var der tale om 0,9 pct. af lønnen. Det er blevet hævet ved overenskomstforhandlinger gennem tiden. I dag får sygeplejersker mellem 13,55 og 18 pct. af deres løn som arbejdsgiverbetalt pension.

33-årige **Rikke Bæk Cramer** arbejder til daglig som sygeplejerske på Glyngøre Plejecenter. Hun har taget et aktivt valg om at være medlem af Dansk Sygeplejeråd og bakke op om et stærkt fagligt fællesskab, der taler sygeplejerskernes sag.

Kilder: Dansk Sygeplejeråd, Dansk Sygeplejehistorisk Museum, FAOS, 'Firkløveret og Ildsælene' af Nete Balslev Wingender, historiker Astrid Elkjær, fho.dk, arbejdermuseet.dk

“JEG TURDE IKKE IKKE VÆRE MEDLEM”

65-årige **Dorrit Qvirin Petersen** er behandlersygeplejerske på Skadestuen i Vejle, hvor hun her skal sætte et brækket håndled på plads på en patient sammen med læge Kristine Bakke (th.)

For sygeplejerske Dorrit Qvirin Petersen er der mange fordele ved at have sin fagforening i form af en tillidsrepræsentant blandt kollegerne på arbejdspladsen. Bl.a. til at sikre bedre lønforhandling, overholdelse af rettigheder samt hjælp og rådgivning ved f.eks. patientklager.

Tekst **KRISTINE JUL ANDERSEN**
Foto **MICHAEL DROST-HANSEN** og **MIKKEL BERG PEDERSEN**

”**D**u har bedre mulighed for få forhandlet dig til en bedre løn, hvis du har din tillidsrepræsentant inde over, når du bliver ansat,” siger sygeplejerske og tidligere tillidsrepræsentant (TR) Dorrit Qvirin Petersen og fortsætter:

”En af de store udfordringer, når vi sygeplejersker skifter job, er, at vi ikke får vores lokale løntillæg med. Så vi står ofte til at gå ned i løn, når vi skifter job. Med TR til hjælp er det i dag lettere at forhandle sig til en løn, der i hvert fald sikrer, at man ikke går ned i løn.”

Sygeplejerske **Dorrit Qvirin Petersen** har selv været tillidsrepræsentant i mange år og hjulpet kollegaer, der har haft problemer. I en periode var hun også medlem af Dansk Sygeplejeråds kredsbestyrelse i Kreds Syddanmark.

Dorrit Qvirin Petersen er til daglig behandler-sygeplejerske på skadestuen i Vejle. Hun har været sygeplejerske i over 40 år og tillidsrepræsentant en stor del af dem. For hende er tillidsrepræsentant-systemet en helt afgørende del af at være medlem af en fagforening.

Bedre stillet

At have en repræsentant for Dansk Sygeplejeråd (DSR) blandt sine kollegaer har betydning på alt fra løn og indflydelse til behandling fra arbejdsgiverne. Ikke mindst når der opstår problemer som f.eks. langtidssygemeldinger og fyringer, eller arbejdstidsreglerne ikke bliver overholdt. I sådanne sager kan der være stor forskel på, hvordan man bliver behandlet, alt efter om man er medlem af en fagforening og har en tillidsrepræsentant eller ej.

”I det rum, hvor der er bisidder og faglige konsulenter, som kender juraen og fagligheden, kommer der nogle andre vinkler på sagerne. Som medarbejder har man nogen i ryggen, der kender ens rettigheder og kan forsvare en,” siger Dorrit Qvirin Petersen og understreger, at det kan have afgørende betydning for det videre forløb.

”Ad åre har jeg fået kendskab til sygeplejerskekolleger, der har haft et misbrug og har taget af medicinskabet. Og der har været stor forskel på, hvordan de er blevet behandlet, alt efter om de var medlem af DSR eller ej. Medlemmer får en helt anden hjælp end ikkemedlemmer eller medlemmer af en anden type fagforening. De har ikke samme kendskab til systemet,” fortæller Dorrit Qvirin Petersen.

Der er i det hele taget mange steder, man kan havne i problemer, hvor det er godt at have nogen, der støtter en.

”I en tid, hvor der er så stor fokus på klager og fejl, og hvor det også er let at klage over en sygeplejerske, turde jeg

ikke være medlem. Man ved, at DSR har ens ryg, hvis det skulle ske for en,” understreger hun.

En forsikring i nøden

Det er også derfor, Farhia Hussein Ali er medlem af Dansk Sygeplejeråd. Hun er nyuddannet sygeplejerske og meldte sig ind, da hun var studerende. For at have en form for arbejdsforsikring.

Inden hun blev sygeplejerske, arbejdede hun i en årrække som social- og sundhedsassistent, hvor hun var medlem af FOA.

”Jeg har altid været medlem af en fagforening. Så ved jeg, at jeg altid har mulighed for at få hjælp og juridisk rådgivning. F.eks. hvis der er tvivl om arbejdstider, eller hvis man kommer i klemme ift. ens arbejdsgiver. Eller på anden måde kommer ud i problemer,” siger Farhia Hussein Ali og tilføjer:

”Det betyder noget at være medlem af en fagforening, der kender ens fag. Som hjælper medlemmerne, kæmper og forhandler deres løn og fungerer som talefører. I stedet for at være medlem af en fagforening, der ikke har noget med dit fag gøre.”

Ingen FEA uden DSR

Dorrit Qvirin Petersen er ikke i tvivl om, at hvis der ikke var et tillidsrepræsentant-system i kraft af Dansk Sygeplejeråd, var der også mange beslutninger på arbejdspladsen om økonomi og strategi, som ville blive udført uden hensyn og lytten til medarbejderne. Det ville f.eks. ikke være muligt at lave en aftale om ekstra frivilligt arbejde (FEA-aftale) som den, der netop er blevet indført på hendes afdeling.

”Hvis vi ikke havde fået den FEA-aftale, ville det være ramlet. For mine kompetente kolleger siger op, og vi har ikke kunnet få stillinger besat. Derfor er aftalen en stor lap. Selvom den også er dårlig, og den nok

SOM MEDARBEJDER HAR MAN NOGEN I RYGGEN, DER KAN FORSVARE EN.

Sygeplejerske **DORRIT QVIRIN PETERSEN**

ender med at springe. Men det betyder, at vi får en bedre betaling for at tage de ekstra vagter. Det sker takket være vores fagforening. Hvis det ikke var for FEA-aftaler, tror jeg ikke, vores sundhedssystem hang sammen.”

På samme måde spiller Dansk Sygeplejeråd en stor forskel lokalt, når der bliver forhandlet lokalløn, påpeger Dorrit Qvirin Petersen.

”Her sidder DSR med ved bordet og kæmper for, at deres medlemmer får del i lokallønnen. Hvis ikke du er medlem, er der ingen, der kæmper din sag ved det bord.”

Utilfreds med fagforening

Dorrit Qvirin Petersen er dog ikke begejstret for alt. Hun nævner et eksempel for år tilbage, hvor hun og kollegerne tog en behandleruddannelse og krævede at få mere i løn for de opgaver, de nu skulle overtage fra lægerne.

”Det var DSR, der forhandlede, og de sagde, at vi bare skulle gå i gang med at udføre arbejdet, selvom der ikke var landet en aftale. Forhandlingerne trak ud i lang tid. Da der endelig kom en aftale, var det ikke med tilbagevirkende kraft,” fortæller hun og påpeger, at det er et generelt problem, at man går med til at overtage nye opgaver uden at forhandle løn først. For det ender oftest med, at den ekstra betaling aldrig kommer i hus.

Travlhed og flugt

I en tid, hvor hverdagen er presset, og hvor kollegerne flygter til nye job, er der også steder, hvor der ikke længere er nogen TR til at kæmpe for kollegerne. Nogle af dem har nemlig selv forladt sundhedsvæsenet og fagforeningen.

En af dem er 32-årige Josefine Gislinge. Hun var sygeplejerske i seks år og tillidsrepræsentant for ca. 100 sygeplejersker på Akutmodtagelsens Medicinske Modtagelse på Bispebjerg Hospital. Efter corona og strejke havde hun fået nok.

”Jeg synes ikke, at DSR havde gjort noget godt for sygeplejerskerne under overenskomstforhandlingerne, og jeg synes, det var svært at stå inde for det, der skete, som TR for en masse unge sygeplejersker, der bare knoklede. Vi var så pressede,” fortæller hun og fortsætter:

”Så jeg smuttede. Jeg skulle væk fra det offentlige sundhedsvæsen og hele den situation, der er. Jeg ved godt, det ikke nytter at alle flygter, men jeg kunne ikke mere.”

Hun endte også med at melde sig helt ud af Dansk Sygeplejeråd.

”Jeg fik arbejde ved en privat sundhedsforsikring. Da jeg fik jobbet, var jeg stadig medlem af DSR, men da jeg sendte dem min kontrakt, fik jeg ikke nogen hjælp, jeg kunne bruge til noget. I stedet fik jeg nærmest en opsang, fordi jeg skiftede fra det offentlige til det private,” fortæller Josefine Gislinge.

Har forhindret værre forhold

Dorrit Qvirin Petersen har også kolleger, der har forladt det offentlige til fordel for det private. De har brugt Dansk Sygeplejeråd til at sikre sig en bedre løn. Men hun tror, at det nogle gange kan være svært at se, hvad det er, Dansk Sygeplejeråd gør.

”Jeg tror, det er vigtigt at holde sig for øje, at det havde set meget værre ud for os uden. Der er måske perioder, hvor det ikke er muligt at skubbe mere til lønnen, men så er der rykket på andre ting. F.eks. tror jeg ikke, vi ville have haft de arbejdstidsregler, vi har, hvis det ikke havde været for vores fagforening,” siger hun og påpeger:

”Hvis ikke man vil være medlem af en fagforening, synes jeg, man skal være yd-

myg omkring, at vi er en flok, der kæmper kampen for vores rettigheder. For de skummer fløden for en kamp, andre betaler.”

Det betyder noget at være medlem af en fagforening, der kender ens fag, mener **Farhia Hussein Ali**, der er nyuddannet sygeplejerske med en fortid som social- og sundhedsassistent. Dengang var hun medlem af FOA, nu er hun medlem af Dansk Sygeplejeråd.

**JEG HAR ALTID
MULIGHED FOR AT FÅ
HJÆLP OG JURIDISK
RÅDGIVNING.**

Sygeplejerske **FARHIA HUSSEIN ALI**

VALG AF FAGFORENING HVAD FÅR DU FOR PENGENE?

At være medlem af en fagforening kan være en stor post i det månedlige budget. Der kan være penge at spare ved at vælge en gul fagforening, men hvad får du egentlig for den lavere pris?

Tekst MARIA KLIT

MEDLEMSFORDELE I DANSK SYGEPLEJERÅD

- Karrieresamtaler
- Mulighed for medlemskab af et fagligt selskab
- Mulighed for at etablere eller deltage i landsdækkende netværk
- Rabat på forsikringer
- Billigere rente i banken
- Adgang til billige ophold i Sygeplejerskernes Fritidsboliger
- Rabat på bøger til studie eller fritid
- Mulighed for at søge stipendier, legater og økonomisk støtte hos en række fonde
- Mulighed for medlemskab af Forbrugsforeningen
- Fagbladet *Sygeplejersken* 14 gange årligt og *Fag&Forskning* fire gange om året

Læs mere på www.dsr.dk → Medlemskab → Medlemsfordele og tilbud

Læs mere om job, karriere og netværk på dsr.dk/job-og-karriere

NEJ

Har retten til at forhandle din løn

JA

NEJ

Har et billigt kontingent

JA

JA

Kan føre sager i faglig voldgift eller sager ved Arbejdsretten

NEJ

JA

Kan sikre dig lønkom-pensation ved strejke og lockout

NEJ *

JA

Kan give dig faglig juridisk bistand

NEJ **

JA

Er medlem af en hoved-organisation

NEJ

JA

Kan yde rådgivning og juridisk bistand ved patientklage-sager

NEJ

JA

Er et politisk talerør for sygeplejer-sker

NEJ

JA

Er repræ-senteret ved en tillidsrepræ-sentant, som kan hjælpe dig på din arbejds-plads

NEJ

NEJ

Sikrer dig retten til at indgå i konflikt

JA

JA

Kan give dig juridisk bistand i ansæt-telsesretlige forhold

JA

JA

Har ret-ten til at forhandle din overens-komst

NEJ

* KRIFA og Det Faglige Hus yder konfliktstøtte, hvis du ikke er i stand til at møde på arbejde ved f.eks. blokade eller lockout. Dog højst til maksimal dagpengesats.

** De gule fagforeninger yder typisk kun juridisk bistand til det ansættelsesretlige område.

Kilder: www.a-kasse.dk og www.dsr.dk

DE FIK HJÆLP AF DANSK SYGEPLEJERÅD

Tekst **MARIA KLIT** og **KRISTINE JUL ANDERSEN**

FYRET UDEN VARSEL

Marianne Priskorn
fik erstatning og ni
måneders løn.

Marianne Priskorn arbejdede som sygeplejerske, da hun blev headhuntet til et job som afdelingsleder. Alt var nyt, og hun skulle sætte sig ind i mange ting. Ikke mindst planlægning af vagter.

”Jeg havde bedt om et kursus i det, men havde ikke fået noget, da jeg en dag bliver kaldt til samtale med oversygeplejersken,

HR-chefen og nogle andre. De siger, at de desværre må opsige mig, da de ikke synes, jeg var hurtig nok til at lære at lave vagtplaner. De havde gjort papirerne klar, så jeg bare kunne smutte med løn under den tre måneders opsigelsesperiode.”

Marianne Priskorn var dybt rystet.

”Det kom som et lyn fra en klar himmel. Der havde ikke været nogen advarsler eller samtaler. Så jeg ville ikke skrive under. I stedet kørte jeg direkte ind til Dansk Sygeplejeråd, hvor juristerne var chokerede over den behandling, jeg havde fået,” fortæller Marianne Priskorn.

Dansk Sygeplejeråd gik ind i sagen, og det endte med, at Marianne Priskorn fik en erstatning for uretmæssig fyring og en bedre fratrædelsesaftale på ni måneder med løn.

FIRE UGERS VARSEL VAR IKKE NOK

Faglig voldgift afgjorde, at sygeplejersker havde krav på mere end fire uger til at indstille sig på at arbejde i rotation.

I 2017 fik 12 sygeplejersker fra gastroenheden på Herlev og Gentofte Hospital fire ugers varsel til at indstille sig på, at de fremover skulle arbejde i rotation mellem de to steder. Hvis ikke sygeplejerskerne accepterede de nye betingelser, måtte de lægge deres opsigelse.

Tillidsrepræsentanten og Dansk Sygeplejeråd mente ikke, at fire ugers varsel var nok, og indbragte sagen for den faglige voldgift.

Halvandet år senere afgjorde opmanden, at ledelsen brød overenskomsten, da den kun gav de ansatte sygeplejersker fire ugers varsel. De skulle i stedet have været varslet med deres individuelle opsigelsesvarsel.

Afgørelsen kom for sent for de involverede sygeplejersker, men vil få stor betydning for alle sygeplejersker, der kommer ud for det samme fremadrettet.

BRYST- KRÆFT VAR EN ARBEJDS- SKADE

Afslag blev vendt til
erstatning til nu afdøde
Pia Gravang.

I 2018 fik den nu afdøde sygeplejerske Pia Gravang konstateret brystkræft. Lægerne var overbevist om, at de mere end 20 års natarbejde, hun havde bag sig, var en medvirkende årsag til sygdommen. Ifølge Arbejdsmarkedets Erhvervs sikring anerkendes brystkræft kun som en arbejds-skade, hvis man kan dokumentere, at man har haft mindst én nattevagt om ugen i mere end 20-25 år.

Pia Gravang kunne kun dokumentere sine nattevagter 18 år tilbage, men hun var sikker på, at det havde stået på læn- gere. En læge viste ved hjælp af en omreg- ningsfaktor, at den mængde natarbejde, Pia Gravang havde haft, svarede til 50 års natarbejde sammenlignet med, hvad syge- plejersker normalt har. Alligevel fik hun i 2019 afslag på at få godkendt kræften som en arbejdsskade.

Med hjælp fra en konsulent i Dansk Sy- geplejeråd ankede Pia Gravang sagen og fik fat i to tidligere kolleger, der kunne bevidne, at hun havde arbejdet nat i flere end 18 år. Arbejdsmarkedets Erhvervs- sikring omgjorde den 12. juli 2019 den tidligere afgørelse og tildelte Pia Gravang 790.680 kr. i godtgørelse for varigt mén. Hun døde lørdag den 24. august 2019 efter mindre end et års sygdom. Hun blev 52 år.

LØNTJEK GAV 28.000 EKSTRA OM ÅRET

FTR Annette Johansen hjalp
en sygeplejerske i Frederi-
cia Kommune med at få to
manglende løntillæg.

Ved en gennemgang af lønnen for de an- satte i Fredericia Kommune tidligere i år faldt fællestillidsrepræsentant Annette Johansen over en intensivsygeplejerske, der ikke fik tillæg for sin specialuddan- nelse. Tillægget fremgår ellers af overens- komsten, så Annette Johansen kontaktede sygeplejersken, der endnu ikke var med- lem af Dansk Sygeplejeråd.

Da sygeplejersken havde meldt sig ind, viste det sig, at hun manglede endnu et tillæg. Hun havde også timer som plan- lægger, og ifølge den forhånds aftale, som Dansk Sygeplejeråd har forhandlet med Fredericia Kommune, udløser den funk- tion et tillæg på op til 15.000 kr. om året reguleret efter timetal. Sygeplejersken havde selv spurgt sin leder om tillægget, men var blevet afvist.

Annette Johansen kontaktede både le- deren og HR-afdelingen for at få lønnen rettet. Sygeplejerskens løn blev hævet med ca. 2.400 kr. om måneden, og hun fik derudover efterbetaling for de måneder, hvor lønnen havde været forkert.

HÆNGT UD VED EN FEJL

Tre sygeplejersker kom i
offentlig gabestok efter
en klagesag. Dansk Syge-
plejeråd hjalp med at få
afgørelsen omstødt.

I 2011 døde en patient af et hjertestop efter en ellers vellykket operation. På det pågældende hospital havde sosu- assistenterne ansvaret for en række stuer, bl.a. dén, patienten var indlagt på. Men da den afdødes familie klagede over behandlingen, blev al personale, der fremgik af journalen, indberettet i forbindelse med klagen – herunder tre sygeplejersker.

Inga Nissen var ansvarshavende af- delingssygeplejerske, Gry Jespersgaard havde givet patienten to Panodiler aftenen inden, og Maja Tarp kom fra en helt an- den afdeling og havde kun assisteret ved hjertestoppet. De tre sygeplejersker endte med at få kritik af Sundhedsvæsenets Di- sciplinærnævn, og det blev indskærpet, at de fremover skulle ”udvise større omhu” i deres virke.

Deres navne blev samtidigt offentlig- gjort på sundhed.dk og patientombud- det.dk, men med hjælp fra konsulenter og jurister i Dansk Sygeplejeråd lykkedes det at få sagen genoptaget. Styrelsen for Patientsikkerhed endte med at omstøde afgørelsen til fordel for sygeplejerskerne.

HVORFOR KAN MAN KØRE PÅ FRIHJUL?

Mange danskere – herunder sygeplejersker – kører på frihjul, når det gælder overenskomster. De høster frugterne af en overenskomst forhandlet af en fagforening, de ikke betaler til. Det kan de bl.a., da det er ulovligt for arbejdsgiver at kræve medlemskab.

Tekst KRISTINE JUL ANDERSEN

ANDELEN AF DANSKERE, DER ER MEDLEM AF EN FAGFORENING:

1995: **76 pct.**

2018: **67 pct.**

2021: **66 pct.***

Kilde: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd,
*) Danmarks Statistik

Hvorfor skal du betale knap 500 kr. i kontingent for at være medlem af en fagforening som f.eks. Dansk Sygeplejeråd, der forhandler din overenskomst, når din kollega kan være på den samme overenskomst – og få glæde af de samme rettigheder – uden at være medlem?

Det spørgsmål har Sygeplejersken stillet arbejdsmarkedsforsker Laust Høgedahl fra Aalborg Universitet.

”Der er rigtig mange ting i spil, men det er en udfordring, at man har det, man kalder områdeoverenskomst, som dækker alle arbejdende på et område – også dem, der ikke har betalt til det. Det kalder vi free-rider-problematikken.”

Undgik bøvl

Problemet er, at sådan er aftalemodellen indrettet. Sådan har det været siden septemberforliget i 1899.

”Her sagde arbejdsgiverne OK til at lave kollektive aftaler for medarbejderne. Men det var under forudsætning af, at når man forhandlede, kom aftalen til at dække alle. De gad ikke forhandle med en masse forskellige. Samtidig undgik de også det bøvl, det kunne give, hvis folk blev behandlet forskelligt.”

”Fagbevægelsen har så i mange år haft et støtteben i form af eksklusivaftaler, som betød, at arbejds-

giverne forpligtede sig til eksklusivt eller fortrinsvist at ansætte medarbejdere fra en bestemt fagforening eller a-kasse. Det blev dog gjort ulovligt efter en dom ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i 2006. Siden har arbejdsgiverne ikke kunnet forlange medlemskab af en bestemt fagforening for at være ansat.”

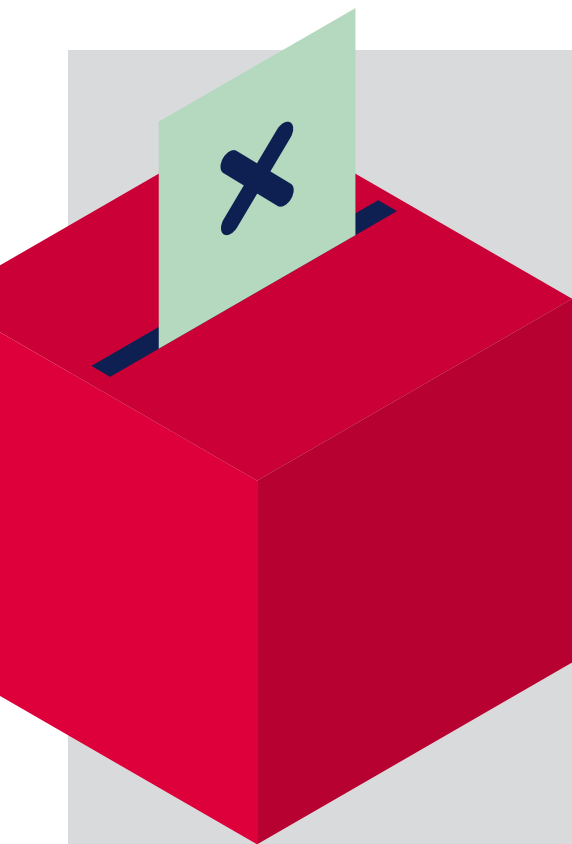
Det har siden da medført en større frihed til at vælge, om man vil være medlem af en fagforening – og også hvilken.

Kun frivillige medlemmer

”Det betyder også, at de overenskomstbærende fagforeninger kun lever på baggrund af frivillige medlemskaber, hvilket har skabt et marked for de såkaldte gule fagforeninger. De forhandler ikke overenskomster og kan dermed også køre på frihjul.”

Det er 16 år siden, eksklusivaftalerne blev ulovlige, og siden er der blevet færre og færre medlemmer i fagforeningerne på især det private område. På det offentlige er medlemsflugten knap så markant. ●

DSR vælger næstforpersoner

Hvem skal tale din sag?

I efteråret vælger Dansk Sygeplejeråds medlemmer to næstforpersoner for de næste fire år. Medlemmer af DSR's kongres kan stille op frem til 10. oktober. Allerede nu har flere end to kandidater meldt sig på banen, og dermed bliver der kampvalg om de to poster.

Mød kandidaterne i din kreds og online

Mød kandidaterne i din kreds og online. Du kan møde kandidaterne på valgmøder i alle kredse og til to virtuelle valgdebatter for medlemmer i hele landet.

Se tid og sted samt mere info om valgmøderne på dsr.dk/DSRvalg

Hvornår kan du stemme?

Afstemningen foregår online 31. oktober – 8. november.

Stem med NemID / MitID på dsr.dk/DSRvalg eller via link i mail, som vi sender til alle stemmeberettigede medlemmer, når afstemningen åbner.

Hvem kan stemme?

Alle aktive medlemmer har stemmeret. Det gælder også sygeplejestuderende, som er medlem af Sygeplejestuderendes Landssammenslutning (SLS), seniorer og aktive medlemmer på nedsat kontingent. Medlemmer med et passivt (hvilende) medlemskab har ikke stemmeret.

Hvornår offentliggøres valget?

8. november offentliggør vi, hvem der skal være næstforpersoner i DSR de næste fire år.

Læs alt om valget på dsr.dk/DSRvalg

Fra årsskiftet åbner et helt nyt intensivt sengeafsnit til patienter med selvskade og emotionel ustabil personlighedsforstyrrelse (borderline) på Psykiatrisk Center Glostrup.

Her skal et tre-måneders intensivt behandlingsprogram nedbringe patienternes selvskade, give større selvforståelse og nye livsstrategier.

Og det er på høje tid, mener oversygeplejerske på det nye afsnit, Liselotte Wendelboe Larsen. For patientgruppen er en af de mest underkendte og oversete grupper i psykiatrien.

Udskældt patientgruppe

”Det er en patientgruppe med mange indlæggelser, som i mange år har fyldt ekstremt meget på akutmodtagelser og intensivafsnit. De har det så skidt og er

svære at rumme i psykiatrien. Samtidig forværres deres selvskade og deres tilgang til behandlingen, fordi de ikke får den rette hjælp. De har ingen tillid til sig selv eller systemet,” siger Liselotte Wendelboe Larsen.

Hun har 20 års erfaring fra psykiatrien, hvor hun igen og igen har mødt patientgruppen og set den utilstrækkelige behandling.

Data fra Region Hovedstaden viser, at cirka 15 pct. af gruppen med emotionel ustabil personlighedsforstyrrelse har mange indlæggelser, nogle har mange genindlæggelser og en del bliver udsat for tvangsindlæggelser, fastholdelser og bæltefikseringer.

Og det er netop den gruppe, der skal have hjælp på det nye afsnit.

Mette Bertelsen, som er centerchef på Psykiatrisk Center Glostrup siger:

”Vi er blevet klogere på, at man med et intensivt arbejde kan undgå nogle af disse situationer, men det kræver nogle helt særlige kompetencer, som er svære at udrulle bredt i den almindelige psykiatri på én gang.”

Den erfaring har Liselotte Wendelboe Larsen også gjort sig.

”I dag kommer sundhedspersonalet til kort over for patientgruppen, og det kan betyde, at man tyer til afvisning, korte kommentarer og manglende omsorg. Nogle tænker, at patienterne ikke skal have opmærksomhed, når de har skåret i sig selv, fordi de skal mærke, at man tager afstand til selvskaden og derfor reagerer de med kulde.”

Men på det nye intensivafsnit skal åbenhed, hjertelighed og rummelighed være i højsædet, fortæller Liselotte Wendelboe Larsen.

”Hos os må man gerne give omsorg, når patienterne har selvskadet. Selvskade

Ny intensiv behandling til selvskade

Et intensivt døgntilbud til en særlig gruppe af patienter med selvskade og emotionel ustabil personlighedsforstyrrelse har haft så stor succes i Tyskland, at Region Hovedstadens Psykiatri nu vil give danske patienter det samme tilbud.

Tekst ANNE WITTHØFFT · Foto BAX LINDHARDT

Ifølge Sundhedsstyrelsen har 1,6 pct. af befolkningen emotionel ustabil **personlighedsforstyrrelse** (borderline).

Kilde: Psykiatrifonden

er jo et udtryk for, hvordan patienterne har det, at de faktisk har det skidt,” siger Liselotte Wendelboe Larsen.

Færre indlæggelser

I første omgang er håbet med det nye afsnit at nedbringe antallet af indlæggelser og give patienterne større mulighed for at mestre egen sygdom, så de ikke får flere traumer, fordi de lander i uheldige situationer eller relationer.

”Vi skal hjælpe dem til at forstå egne reaktionsmønstre og genkende sig selv i dårlige og uhensigtsmæssige mønstre,” siger Liselotte Wendelboe Larsen.

Det skal bl.a. ske vha. en tysk behandlingsstrategi, som er udarbejdet af den tyske professor Martin Bohus, og som har vist sig at give gode resultater. 20 uger efter endt behandling, ser man ifølge Mette Bertelsen bl.a.:

- en betydelig reduktion i selvskade
- afbødet suicidalitet
- positiv effekt på funktionsniveauet, hvor man kan passe arbejde, skole, fritidsaktiviteter og opretholde et nogenlunde almindeligt liv
- positiv effekt på, hvordan man håndterer følelser og er sammen med andre mennesker.

Kort fortalt består den tyske behandlingsmetode af tre måneders intensiv behandling. En manualiseret terapiplan med et 35 timers ugeskema sørger for en struktureret og genkendelig hverdag for patienterne. Omdrejningspunktet er DAT (dialektisk adfærdsterapi), som går endnu mere i dybden med at arbejde med følelser og tanker end KAT (kognitiv adfærdsterapi).

”Det er patienter, som er vant til at bruge undgåelse som strategi, hvilket be-

”I Tyskland har patienter med emotionel ustabil personlighedsforstyrrelse og selvskade en langt højere beskæftigelsesgrad end i Danmark, hvor vi har for vane at pause alting, mens patienterne er indlagt. Det vil vi gøre op med ved at ansætte en socialrådgiver på afsnittet, som skal samarbejde med kommunen,” fortæller oversygeplejerske **Liselotte Wendelboe Larsen**.

tyder, at udfordringerne accelererer og afstedkommer en masse uforløste følelser, som i sidste ende resulterer i, at de skader sig selv. Derfor arbejder vi med, at de får løst deres konflikter og tænker alternative tanker og handlinger,” siger Liselotte Wendelboe Larsen.

Derudover indeholder ugeplanen bl.a. fysisk træning, social færdighedstræning, lektielæsning og dagbogsskrivning.

Splitting i et nyt lys

Patienter med emotionel personlighedsforstyrrelse er ofte blevet beskrevet som patienter, der splitter en personalegruppe ved at kaste al deres kærlighed på bestemte personaler og tale dårligt om andre. Men ”splitting” skal ses i et helt andet lys, mener Liselotte Wendelboe Larsen.

”Splitting er ikke formålet fra patienternes side. Men patienterne vækker stærke følelser i os, hvor man som personale får lyst til at hjælpe og overinvolvere sig – også fordi man kan mærke, at jo mere man giver, jo tryggere føler de sig. Som personale kan man føle sig unik og som en ener, og det må man også godt, bare man ikke samtidig kaster sine kollegaer under bussen og tænker, at man er meget bedre end dem,” siger Liselotte Wendelboe Larsen.

”Derfor bliver det også et arbejde for mig som leder at skabe et arbejdsmiljø, hvor personalet har 100 pct. tillid til hinanden og en god omgangstone og respekt. Ligesom vi skal have supervision og fora, hvor vi kan tale om de her ting,” siger Liselotte Wendelboe Larsen.

”Normalt ville man aldrig sætte de her patienter sammen ude på et almindeligt sengeafsnit, fordi man tænker, at de smitter hinanden og laver ravage. Men her samler vi dem for at kunne give dem en specialiseret og ensartet behandling,” siger hun. ●

pka

Sammen giver
vi mere tilbage

Book et webmøde på
pka.dk/optimer

Brug en time – og få styr på din pension

Book et webmøde, og lad os sammen kigge på din pension. Passer den til dit liv her og nu? Er der økonomiske fordele at hente, du ikke kendte til?

Mødet tager 45-60 minutter, og du behøver ikke at forberede dig. Gå til pka.dk/optimer og book dit møde nu.

PKA er en af Danmarks største pensionskasser med 350.000 medlemmer indenfor social- og sundhedsområdet og investeringer for 400 mia. kr.

• Dengang •

FRA NYFØDTE TIL SKOLEBØRN

De første sundhedsplejersker i Danmark blev uddannet i 1938. Dengang var deres primære fokus at give familier viden om korrekt pleje af nyfødte og spædbørn. Senere blev deres arbejdsområde udvidet til også at omfatte småbørn op til 3 år samt at understøtte skolelægens arbejde. Billedet, som er fra 1962, viser, at sundhedsplejerskerne også dengang lærte børn om korrekt håndvask. I 1970 nævnes det første gang - i 'Betænkning nr. 573' - at sundhedspleje tilmed skal omfatte den psykologiske og sociale trivsel hos skolebørn.

Du er da blevet for gammel til at give dine organer.

Alder er ingen hindring for organdonation

At man kan blive for gammel til at donere sine organer, er en af de mest udbredte fordomme om organdonation i Danmark. Mange danskere tror fejlagtigt, at lægerne ikke kan bruge organer, der kommer fra ældre mennesker til transplantation.

Forestillingen er, at organerne er blevet for nedslidte gennem det liv, der er levet – og at det derfor hverken er forsvarligt eller meningsfuldt at donere, når først man er nået op i årene¹.

Faktum er dog, at der i mange tilfælde ikke er noget til hinder for, at ældre kan donere – heller ikke fra et klinisk perspektiv. Flere ældre er i stand til at videregive vitale organer som lever og nyrer. Organer, som mange patienter står på venteliste til. Ved udgangen af 2021 var der 346 patienter, der ventede på en nyre.

92 år

Vidste du, at den ældste i Danmark, der har doneret sine organer, var 92 år?

46%

Vidste du, at 46% af dem, der donerede deres organer i perioden 2017-2021 var over 60 år, og 24% var over 70 år?

Flere fordomme flourer

Antagelsen om, at alder er en hindring for organdonation, er dog langt fra den eneste fordom, som er i omløb blandt danskerne. Faktisk flourer der en hel del misforståelser, når det kommer til organdonation. Her kan du få et overblik over de mest udbredte:

Flere mener, at livsstil dikterer, om man kan donere sine organer. Men sagen er, at den medicinske udvikling og teknologi i dag er så langt, at mange organer har eller kan få en kvalitet, der gør dem egnede til transplantation. Og donationen vil aldrig ske uden en lægefaglig vurdering af organets kvalitet.

Mange tror, at lægerne ikke tager de pårørendes holdning med i betragtning, når afdøde har givet samtykke til organdonation.

I Organdonorregistret kan man dog krydse af, om tilsagnet kræver de pårørendes accept. De pårørende bliver informeret om afdødes ønske, hvorefter det er op til dem at beslutte, om afdødes organer må anvendes til transplantation.

En stor del af danskerne forestiller sig, at man ikke selv har indflydelse på, hvilke organer, der gives videre. Men i registret angiver man selv, hvilke organer man ønsker at donere. Det bliver naturligvis respekteret.

Kend forskel på fordom og fakta.

Hent mere viden på organdonor.dk/fordomme

¹ 'I tvivl om organdonation? En undersøgelse af danskernes tvivl om organdonation, 2019.' Undersøgelsen er udarbejdet for Dansk Center for Organdonation af analyseinstituttet Norstat i samarbejde med BRO.

Første forhandlinger om tiårsplanen for psykiatrien i Sundhedsministeriet. Socialdemokraternes Julie Skovsby (S), Konservative Folkepartis Per Larsen (C), Enhedslistens Pernille Skipper (Ø), Radikales Stinus Lindgreen (B) og SFs Trine Torp (F).

Kritik af psykiatriplan

Hvor er pengene?

Børn og unge står øverst blandt de 16 målsætninger, der udgør regeringens udspil til en tiårsplan for psykiatrien. Manglende finansiering og beregninger af, hvad den samlede plan vil koste, møder kritik blandt de øvrige partier.

Tekst ANNE WITTHØFFT · Foto SCANPIX

Børn, unge og voksne skal have hjælp til tiden. Patienter skal ikke udskrives før tid. Der skal være hjælp og støtte til de pårørende. Brugen af tvang skal ned. Og så skal sundhedspersonalet have lyst til at arbejde i psykiatrien.

Sådan lyder nogle af de 16 målsætninger, som sundhedsminister Magnus Heunicke (S) har taget med til forhandlingsbordet for den længe ventede tiårsplan for psykiatrien, som Socialdemokratiet gik til valg på i 2019.

”Det første, vi skal kigge på, er, hvordan vi sørger for, at børn og unge får en tidlig, tilfredsstillende og inddragende hjælp i psykiatrien. Som det er nu, overholdes udredningsretten ikke i 42 pct. af forløbene,” siger Magnus Heunicke til Politiken.

Hvor er pengene?

Selv om der er bred velvilje til en indsats på psykiatriområdet fra de øvrige politiske partier, så kritiserer de samtidig, at regeringen slet ikke har lavet økonomiske beregninger af, hvad det vil koste at opfylde de 16 forskellige målsætninger.

Venstre og Konservative har efterlyst præcise beregninger af, hvad prisen er for de forskellige initiativer, og SF har truet med at forlade forhandlingerne, hvis ikke der kommer penge på bordet.

Sundhedsminister Magnus Heunicke siger i et interview med Altinget, at regeringen går efter at lande en aftale, der forpligter kommende regeringer og støttepartier til løbende at finde de penge, der skal til for at opfylde planens målsætninger.

Heunicke ønsker, at uafhængige eksperter løbende skal vurdere, om den siddende regering er på ret kurs med hensyn til at indfri målsætningerne.

”Jeg forestiller mig, at de siger: ”Her er I nået i mål, og her er I ikke”. Så må man som ansvarligt parti også finde den nødvendige finansiering i de løbende finanslove, uanset hvad man har af økonomisk politik,” siger sundhedsministeren til Altinget.

Regeringen har selv lagt op til at finansiere den første del af tiårsplanen via finanslovsforslaget for 2023. Pengene skal komme fra forhandlingsreserven på 550 mio. kr. i 2023, som skal gå til psykiatrien samt sundheds- og ældreområdet. Det fremgår ikke, hvordan midlerne skal fordeles mellem de tre områder. ©

Kort tid inden Sygeplejerskens deadline fik kritikken af den kortsigtede finansieringsplan regeringen til at ændre strategi. Forhandlingerne med støttepartierne flyttede ind i Finansministeriet, mens andre partier, bl.a. Venstre, fortsat skulle forhandle med sundhedsministeren.

GRILL-ART

Det er **virkelig**
ensomt at være blandt
mennesker, som seriøst er på
en **anden planet**

Det er både svært at være patient og sygeplejerske i en psykiatri, som skal rumme alle. Formår sygeplejersken at se mennesket bag diagnosen, kan det gøre en stor forskel.

Pludselig forsvandt vejen foran hende, når hun gik på gaden, og på et tidspunkt kunne hun ikke kende sin ekskæreste i flere sekunder, selvom han sad lige foran hende. Det var nogle af de psykoser, som var begyndt at komme.

29-årige Anna Juul havde gået til privatpraktiserende psykiater, siden hun var 18 år. Den selvskadende adfærd havde hun haft, siden hun var endnu yngre.

Det var i sommeren 2018, da selvmordstanker blev til selvmordsplaner, at hun blev indlagt første gang på et lukket psykiatrisk afsnit på Bispebjerg Hospital.

Anna Juul er forfatter, uddannet manuskriptforfatter og satiriker. Og så taler hun gerne åbent om sin diagnose, skizoaffektiv, og sine erfaringer med psykiatrien i medierne.

Hun stiller sig kritisk over for flere ting. Bl.a. hvad formålet er med at samle patienter med meget forskellige, psykiatriske problemstillinger på samme afdeling.

”Jeg synes, at det var enormt mærkeligt at være indlagt med selvmordstanker og -planer og så møde en person ude i rygeskuret, som forsøgte at overbevise mig om, at jeg kunne flyve,” fortæller hun.

En skæv interaktion

Morten Sau er sygeplejerske og har arbejdet i mange år på lukkede, psykiatriske afdelinger i henholdsvis Hillerød og Frederiksberg.

Han har mødt ”alle” psykiatriske diagnoser. Personer diagnosticeret med skizofreni, depression, bipolar lidelse, angst, personlighedsforstyrrelse og demens. Nogle, der var på alkoholafrusning, og udviklingshæmmede, som ikke kunne rummes på deres bosted.

”Mange er jo tit på en psykiatrisk afdeling, fordi de ikke kan være andre steder – og ikke altid fordi, der er et klart behandlingsperspektiv,” siger Morten Sau.

Han genkender billedet af, at de forskellige tilstande kan have en negativ virkning på nogle af patienterne.

”Nogle patienter tænker, at det er sådan et sted, hvor man kan få ro. Andre kommer der bestemt ikke for at få ro og er der måske imod deres vilje. De interagerer på en skæv måde, og det medfører et ret højt angstniveau blandt patienterne,” fortæller han.

De forskellige tilstande giver også udfordringer for de ansatte.

”Der er nogen, man er nødt til at tale med meget store bogstaver overfor, og så er der andre, man skal prøve at engagere. Som gerne vil isolere sig og bare ligge og vente. De skal ud og have nogle stimuli, ud og føle en eller anden mening ved at have kontakt med andre,” siger han.

Det handler om tid

Lene Lauge Berring er sygeplejerske og forskningsleder ved psykiatrien Region Sjælland. Hun mener, at det er gammeldags at kategorisere psykisk syge ud fra diagnoser. To mennesker med den samme diagnose kan have vidt forskellige adfærd, og det er i stedet adfærden, man burde tage udgangspunkt i.

Hun anerkender udfordringerne med at have med mange forskellige psykiatriske diagnoser at gøre, men mener, den store udfordring er, at der ofte mangler tid.

”Der er for mange patienter på for lidt plads med for lidt personale til at hjælpe dem med det, de har brug for,” siger hun.

Hvis tiden er til det, ved sygeplejerskerne godt, hvad de skal gøre. Det handler om grundlæggende principper i sy-

geplejen, som også gælder i somatikken – hvordan man kommunikerer med mennesker i krise.

”Man tilgår patienter ved at være meget autentisk. Ved at vise, hvem man er som person. Ved at møde mennesket bag om sygdommen og ikke fortolke vedkommende som en sygdom, men se personen,” fortæller hun.

Indlæggelse er ensomt

For Anna Juul var det særligt én sygeplejerske, der gjorde en forskel. Én som netop formåede at se hende som individ, og som forstod, at hun godt kunne have det enormt skidt og have brug for hjælp, samtidig med at hun havde et arbejde og var nogenlunde funktionsdygtig i sin hverdag. Én som ikke satte sig på hug og talte til hende, som om hun var et barn, ligesom nogle af de andre ansatte gjorde.

”Hvilket måske giver mening for nogle af de andre patienter, hvis de er meget væk fra virkeligheden. Men for mig virkede det umyndiggørende,” fortæller Anna Juul.

Anna Juul ønskede dog ikke at være indlagt alene.

”Jeg ville bare ønske, der var nogen, der fejlede det samme som mig. Til at snakke med og sige ”fuck, hvor er det nederen at være her” til. Jeg kan godt have det enormt dårligt uden som sådan at miste kontakten til virkeligheden. Det er virkelig ensomt at være blandt mennesker, som seriøst er på en anden planet,” siger hun og fortsætter:

”Måske mangler der en tredje slags afdeling. For mennesker, der ikke kan være ude i samfundet, men som heller ikke er så syge, at de ikke kan snakke med nogen andre.” ●

Lyt til børnene

Alt for mange børn har fravær i folkeskolen. To sundhedsplejersker, Vibeke Samberg og Helle Attrup-Christiansen, har opfundet et samtaleredskab, som hjælper med at opklare, forstå og afhjælpe problemet bag fraværet.

Tekst **Diana Mammen** • Foto **Claus Bech**

”Jeg hader skolen. Jeg er ordblind og synes bare, det er megasvært.”

Sådan forklarer en skoleelev sit fravær. En anden forklarer det således:

”Jeg har sådan en kvalme, når jeg vågner om morgenen.”

Fra en tredje lyder det:

”Jeg føler mig anderledes end mine klassekammerater.”

Svarene kommer fra projektet ’Kom glad i skole – hver dag’, som ledende sundhedsplejerske Vibeke Samberg og sundhedsplejerske Helle Attrup-Christiansen står bag. De arbejder begge i Københavns Kommune i området Nørrebro/Bispebjerg, hvor de ud fra samtaler med 5.-klasselever har fået indsigt i, hvorfor nogle vælger ikke at komme i skole.

Ojenåbner

”I skolen peger man ofte på, at det er i hjemmene, vi skal finde årsagen til det høje fravær. Forældrene derimod mener tit, at det er i skolen, årsagerne skal findes. Alle har vi vores forforståelse af børns høje skolefravær, men den egentlige årsag finder man først, når man lytter til eleverne,” forklarer Vibeke Samberg.

For Helle Attrup-Christiansen har projektet været en øjenåbner:

”Når vi spurgte børnene om deres forklaring på deres fravær, så skyldtes det ofte helt andre årsager end dem, vi som sundhedsplejersker, forældre og lærere havde fundet frem til og arbejdet ud fra. Så ved at bruge vores samtaleredskab, hvor man virkelig lytter til børnene, kan man komme til bunds i, hvorfor de har fravær.”

Lyt og forstå årsagen bag

Helle Attrup-Christiansen har fingrene helt nede i projektet ’Kom glad i skole – hver dag’. Som sundhedsplejerske på Nørrebro Park Skole er det hende, der har samtaler med eleverne.

Før samtaleredskabet blev udviklet, fandt hun ikke nær så mange børn, der havde fravær:

”Typisk sagde de, at de havde det godt og var i trivsel. Først ved den efterfølgende samtale med lærerne blev det klart, at børnene havde højt fravær og var i mistrivsel. Så vi har erfaret, at det kræver et stærkt samarbejde med skoleledelsen og lærerteamet omkring de enkelte elever, hvis indsatsen skal give det ønskede resultat: At de kommer glade i skole hver dag.”

Helle Attrup-Christiansen præciserer, at lærerne ikke er inddraget i samtalen, da den som udgangspunkt foregår mellem

barnet og sundhedsplejersken.

Helle Attrup-Christiansen forklarer, at der i samtalen i 5.-klasesundersøgelsen nu er fokus på det mentale:

”Før lavede man de faste, fysiske sundhedsundersøgelser. Men at måle og veje børnene er en så lille del af vores arbejde som sundhedsplejerske, så selvfølgelig skal vi også hjælpe til at børnene trives mentalt. Det hjælper vi med ved at lytte til og forstå årsagen bag, hvorfor nogle børn ikke har lyst til at komme i skole.”

Værktøj til alle sundhedsplejersker

Ledende sundhedsplejerske Vibeke Samberg pointerer, at forskning peger på, at højt fravær har store konsekvenser for barnet både fysisk, psykisk og mentalt – for fravær og trivsel går hånd i hånd.

”Derfor er det min opgave i projektet at få skrevet vores resultater ud til et brugbart værktøj, som ikke bare vi selv, men alle sundhedsplejersker kan benytte sig af,” siger hun og tilføjer:

”Vi har, qua vores baggrund som sygeplejersker, en sundhedsfaglig viden, som tilbyder rammer for dialoger om somatiske lidelser og psykiatri, der bidrager til et bredere perspektiv på barnets fraværproblematik. Vi kan byde ind på

PROJEKT

'Kom glad i skole - hver dag'

I projektet 'Kom glad i skole - hver dag' tages udgangspunkt i barnets forklaring på fravær og eventuelle løsningsforslag:

- Spørg nysgerrigt og oprigtigt interesseret ind til, hvorfor en elev har fravær.
- Mange elever vil så selv komme med konstruktive løsningsforslag til, hvordan de kommer tilbage til en stabil skolegang og hvem i deres netværk, der kan hjælpe dem.
- Som voksen kan man have lyst til at komme med andre forslag. Det viser sig dog, at det sjældent har den ønskede effekt.
- Hvis man lytter og fokuserer på at forstå og handle på børnenes forslag, er der større chance for, at det lykkes at nedbringe fraværet.
- Børn har lettere ved at bakke op om beslutninger, hvis de føler sig hørt og forstået.

*Kilde: Vibeke Samberg og
Helle Attrup-Christiansen*

det socialpædiatriske plan og hjælpe til, hvordan man kan hjælpe elever, der ikke kommer i skole, fordi de f.eks. har diabetes, begyndende angst eller glutenallergi.”

Tillid fra børn og forældre

Derudover slår Vibeke Samberg fast, at børn og forældre har tillid til sundhedsplejersken, hvorfor de med fordel kan tage dialogen med de børn, som vælger skolen fra:

”Vores samarbejde med børnene har betydet, at vi har fundet frem til dem, som ikke har det godt og derfor har højt fravær. Og ikke mindst fået forståelse for hvorfor. Det er for de børn, vi kan gøre en stor forskel.”

De to sundhedsplejersker Helle Attrup-Christiansen (tv.) og Vibeke Samberg startede projektet på Nørrebro Park Skole. Nu er de i gang på Nørre Fælled Skole. Indsatsen om fokus på børns fravær og trivsel skal de næste par år rulles ud og implementeres i 5.-klassesundersøgelsen på samtlige 10 kommuneskoler på Nørrebro/Bispebjerg.

ANNONCE

1

Forskning viser, at specialiseret indsats på hospital virker. Hvilken indsats er der tale om?

- A.** Ernæringscreening kombineret med små a la carte-retter og samarbejde med diætist
- B.** Ernæringscreening, fastlagte menuer og lægefaglig supervision
- C.** Ernæringscreening, frit tilgængeligt køkken og samarbejde med pårørende

2

Fakta om underernæring, hvor stort er problemet?

- A.** 30 pct. af ældre i plejebolig og i hjemmepleje er i ernæringsrisiko og 30-40 pct. på de medicinske og kirurgiske afdelinger
- B.** 60 pct. af ældre i plejebolig og i hjemmepleje er i ernæringsrisiko og 20-30 pct. på de medicinske og kirurgiske afdelinger
- C.** 80 pct. af ældre i plejebolig og i hjemmepleje er i ernæringsrisiko og 40-50 pct. på de medicinske og kirurgiske afdelinger

3

Tal fra den Landsdækkende Database for Geriatri viser, at ældre taber sig under indlæggelsen, men hvor mange pct. i gennemsnit?

- A.** 23 pct.
- B.** 33 pct.
- C.** 43 pct.

4

Studier viser, at vægttab hos ældre typisk fortsætter efter udskrivelsen, men i hvor lang tid?

- A.** 3-6 måneder efter udskrivelsen
- B.** 1-3 måneder efter udskrivelsen
- C.** 6-8 måneder efter udskrivelsen

ERNÆRING REDDER LIV

Tekst **MAJ SIERCKE**

Test din viden om underernæring.

Kilder: Fag&Forskning nr. 3/2022, Kost og Ernæringsforbundet og Sygeplejersken nr. 3/2020, 'Trætte ældre patienter spiser for lidt?'

6

Dansk Sygeplejeråd er i med i Alliancen mod Underernæring, som er stiftet af Dansk Selskab for Klinisk Ernæring, Kost og Ernæringsforbundet og Landbrug & Fødevarer. Hvad er formålet?

- A.** At få flere penge til at prioritere køkkener på de nye supersygehuse
- B.** At forene stærke kræfter, således at ernæringen for patienter og skrøbelige ældre prioriteres
- C.** At påbegynde en tidlig målrettet ernæringsindsats i de enkelte kommuner

5

Ca. 48 pct. af patienterne på landets hospitaler er i ernæringsrisiko, når de bliver indlagt. Hvis patienten er indlagt i fire dage eller mere, stiger tallet. Men hvor meget?

- A.** Tallet stiger til 50 pct.
- B.** Tallet stiger til 70 pct.
- C.** Tallet stiger til 80 pct.

7

Underernæring fører bl.a. til tab af muskelmasse, nedsat funktionsevne, flere infektioner og unødige indlæggelser. Hvad koster det samfundet?

- A.** Underernæring koster årligt samfundet tre mia. kr.
- B.** Underernæring koster årligt samfundet fem mia. kr.
- C.** Underernæring koster årligt samfundet seks mia. kr.

8

At bo alene påvirker det daglige kostindtag, men på hvilken måde?

- A.** Der er en tendens til at spise mere usundt og springe måltider over
- B.** Måltiderne er mindre men mere kalorierholdige
- C.** De daglige måltider er færre, og appetitten er dårligere

Pyramidespil i den offentlige sektor

’Giftig gæld’ går samfundskritisk til udfordringerne i velfærdsstaten Danmark med en forfaldshistorie om de seneste 30 års nyliberale styrings- og ledelsesregimer. Den offentlige sektor er underlagt et styringsregime, som udpiner sektoren og medvirker til at øge uligheden i samfundet.

Det skyldes helt generelt, at benzinen i motoren er at vedligeholde og udbygge et misforhold mellem krav og ressourcer. Det er heraf, en ’giftig gæld’ opbygges og rulles videre i form af et massivt underskud af ressourcer og kontinuerlige krav om nye opgaver. Samtidig opstilles målsætninger om vækst, rationalisering og kvalitet, som virkelighedsfjerne ledere og politikere holder skåltaler om.

Analogien, der trækkes på hele vejen gennem bogen, er til finanssektorens Ponzi-spil, der jævnlige fører til sammenbrud. Ponzi er en slags pyramidespil, hvor investering holdes i gang af ny gæld – en konkurrencebaseret vækstlogik, der integreres i måden, vi alle tænker og handler på. Det forhindrer os i at tage ansvar for klimakrise og velfærdsarbejde og påvirker vores værdier og etiske kompas.

Logikken følger en række dogmer. Et af dem er f.eks., at ledelse kan udrette mirakler, og derfor er svaret på de fleste problemer: mere ledelse. Ledelsen skubber konsekvent ansvaret nedad til medarbejdere og borgere, og forestillingen er, at den offentlige leders primære opgave er at optimere gennem den rette ledelsesstil – eller måske skulle man snarere sige gennem den forkerte?

Forfatteren kommer med en række gode empiriske eksempler fra både pædagog-, uddannelses- og sundhedsområderne. Hun etablerer tre idealtyper af medarbejdere i den offentlige sektor, som vi alle kan identificere os med (eller vores ledere og kollegaer). Det er ”den plagede skyldner”, som lider af moralsk stress i forhold til professionsidea-

Susanne Ekman
**GIFTIG GÆLD
- OG UDBINT VELFÆRD**
Hans Reitzels Forlag, 2022
235 sider, 280 kr.

Susanne Ekman var i anledning af bogudgivelsen gæst hos Svend Brinkmann under titlen "Velfærdsdanmark knager." Hør udsendelsen her:

*www.dr.dk → dr lyd
→ skriv "Brinkmanns
Briks" i søgefeltet →
Velfærdsdanmark
knager*

let, som aldrig kan indfries. Det er ”den kritiske pragmatiker”, som klarer sig igennem på dobbeltmoral, humor og de små frirum. Og der er ”Ponzi-spilleren”, som kynisk ”spiller spillet” og belønnes med karriere og privilegier.

Jeg deler forfatterens samfundsdiagnose, som også samstemmer med andre forskningstraditioners pointer på området. Det er en interessant og vigtig bog i debatten, men normativiteten tager overhånd i de afsluttende kapitler, hvor dogmerne skal udfordres gennem forandringstiltag, og der introduceres en ”besindelsens etik”. Det hænger givetvis sammen med den kritiske realisme, som er tilgangen.

Antagelsen er her, at den enkelte kan gøre oprør mod Ponzi-logikken, men samtidig at der er tale om en systemisk problemstilling. At den enkelte skal kæmpe mod konsekvenserne af nyliberal styring, er som at bede musen om at få styr på katten. Når styring har fået så megen vind i sejlene, skyldes det, at den har vist sig yderst succesfuld i forhold til at effektivisere, optimere og skabe omkostningskontrol i den offentlige sektor. Et opgør med den økonomiske rationalitet kræver det stærke fællesskaber at kæmpe imod, men her er da en gratis ide til fagforeningerne.

Jesper Frederiksen, ph.d., sygeplejerske, postdoc. i sygepleje, Medicinsk Afdeling, Sjællands Universitetshospital, Roskilde, og SDU, Institut for Regional sundhedsforskning.

Sublimt akademisk indspark til debatten om fri sex

Amia Srinivasan
RETTE TIL SEX
Gutkind 2022
300 sider, 219,95 kr.

Bogen er en akademisk sublim, men også ret kompliceret essaysamling om køn, sex, race og magt. Bogen bærer præg af, at den er skrevet af en professor, og til tider minder bogen mere om en akademisk afhandling med utallige noter og kildehenvisninger. Og jeg måtte da også flere gange klø mig i håret og blive irriteret på mig selv over, at jeg ikke lige kendte betydningen af en abolitionistisk feminist eller vidste, hvem Alexandra Kollontai nu lige var. Men når dette er sagt, så forbinder bogen også akademisk analyse med et levet liv på en virkelig fed og effektiv måde.

Og jeg mere end elsker, at forfatteren argumenterer for, at feministisk teori alt for ofte holder sig på afstand af isolerede begivenheder i kvinders liv og nøjes med at fortælle – fra en ophøjet arrogant position – hvad kvinders liv egentlig betyder. Jeg mener personligt, at bogen er et moderne indspark til spørgsmålet om, hvad det ville kræve, hvis sex reelt skulle være fri.

Bogens essay udfordrer mig til at reflektere langt dybere over de etiske aspekter af sex og over begrebet ”samtykke”. Bogen har nok udfordret mig – som mand – til at tænke endnu mere over, hvilke enorme og komplicerede kræfter, der egentlig ligger bag en kvindes ”ja” til sex.

Ben Nielsen, lektor på sygeplejerskeuddannelsen på Københavns Professionshøjskole.

”Undskyld, men gider du skrue ned?”

Annette K. Nielsen i samarbejde med Leonora Christina Skov
MED PÅ EN LYTTER
– En rejse i lytningens univers
Gads Forlag 2022
272 sider, 299,95 kr.

Hvordan formidler man viden om lyd, lydfølsomhed og lytning?

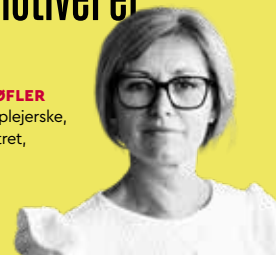
Gennem dedikerede forskere og et fletværk af forskning, sansninger og indsamling af viden om lyde og lytningens univers lykkedes det på særlig vis Annette K. Nielsen at rapportere fra lydforskningens verden. Bogen anvender anekdoter som ramme for, hvorfor lyde er vigtige i vores liv. Vidste du f.eks., at mængden af støj i byer fordobles hvert 20. år? Forfatteren stiller spørgsmål, som er relevante for sygeplejersker: Hvilken betydning har det for patienters helbredelse, at de hyppigste lyde på hospitalet er bippende maskiner, medpatienters lyde og de professionelle samtaler?

Sygeplejersker kan inspireres til at genoptage lytning til mennesker generelt og anerkende den enkeltes sansning og trivsel i forhold til lytning. Med emner som fugle, trafikstøj, lyde der vækker særlige følelser, musikfestivaler, naboer fra helvede, havets brusen, stilhed og lydantropologisk forskning bringes vi rundt i et mangfoldigt lydlandskab. Forfatteren opfordrer os til ”deep listening”, som vil sige at lytte opmærksomt og fordomsfrit. Dette bør alle sygeplejersker genbesøge og praktisere. Den fokuserede lytning bringer mennesker steder hen, de ikke vidste fandtes – og hvis man kun lytter til sig selv, går man virkelig glip af meget.

Christel Trøstrup, sygeplejerske og psykoterapeut, cand.pæd.psyk., ph.d., ejer af virksomheden Friborgen.

En god leder motiverer

INGE-LISE KNØFLER
Centerchefsygeplejerske,
MPG. Hjertecentret,
Rigshospitalet.

Tekst **MICHAEL HOLBEK**

HVAD LÆSER DU LIGE NU?

”Kunsten at blive et ordentligt menneske” af Pia Søtoft og Tormod Tingstad. Aristoteles’ dydsetik og Søren Kierkegaards eksistentielle etik danner rammen for bogen. Den viser, hvordan man ved at lade sig lede af syv dyder og styre uden om syv laster bliver et ordentligt menneske og en god leder, som motiverer andre til at stræbe efter det samme.”

HVORDAN HAR DEN INSPIRERET DIG?

”I øjeblikket er jeg meget optaget af, hvordan jeg som leder er med til at skabe en organisation, der er præget af psykologisk tryghed, med den positive indflydelse det har på arbejdsmiljø og patientsikkerhed. Skal man som leder lykkes med det opdrag, må man i min optik være et ordentligt menneske.”

HVILKEN BOG BURDE ALLE SYGEPLEJERSKER LÆSE - OG HVORFOR?

”Patientologi – At være patient”, (red: Anne-Mette Graubæk). Den udfolder med udgangspunkt i fire autentiske patientfortællinger de mange aspekter, der er ved at være syg. Og den gør os kloge på, hvordan vi som sundhedsprofessionelle inddrager patienternes erfaringer med at leve med sygdom og lader det være en uundværlig og ligeværdig del af det samlede patientforløb.”

HVILKEN BOG FIK DU ALDRIG LÆST HELT TIL ENDE?

”Præst og psykoterapeut Bent Falks ’At være der, hvor du er’. En lille bog om samtaleterapi, som jeg på mærkværdig vis aldrig fik læst til ende.”

KORT NYT

Lilian Zøllner

LØGSTRUP OG LÆGGERNINGEN

FADL's Forlag 2022
192 sider - 199,95 kr.

Den første selvstændige bog om Løgstrups etiske tænkning direkte henvendt til læger og medicinstuderende er også relevant for sygeplejersker og er en oplagt gaveidé til lægekollegaen. Og det er på høje tid. Som forfatteren skriver, fik sygeplejerskerne i 2012 Kari Martinsens bog 'Løgstrup og sygeplejen'. Dagligdagen er fyldt med etiske dilemmaer, filosofiske overvejelser og vanskelige beslutninger. Emner, som stort set er ikke-eksisterende på medicinstudiet, men som har afgørende betydning for lægens, patientens og pårørendes liv. De velfortalte cases fra praksis får udfoldet emner som suveræne livsyringer, magt, sprog, paternalisme, etiske valg, tillid, håb og barmhjertighed. At lægeforeningens etiske principper først kom i 2018, og de sygeplejetiske retningslinjer kom i 1992, taler for sig selv.

Claus Vinter Nielsen
og Jette Skrædderdal

VÆR MED OM REHABILITERING OG DELTAGELSE

Aarhus Universitetsforlag 2022
60 sider - 99,95 kr.

Må man gå til rockkoncert, når man er syg? Ja, det kan faktisk være en god idé, fordi et meningsfyldt liv er et sundt liv. Ny forskning viser, at vi hurtigere genvinder funktionsevnen ved at deltage i livet omkring os, selvom vi er sygemeldte. Bogen er fyldt med eksempler på, hvordan et rehabiliteringsforløb handler om at tage udgangspunkt i det enkelte menneskes fysiske, sociale og psykologiske

ressourcer. Indledningsvis får vi historien om Karen, som glider på gulvet på den fiskefabrik, hun har været ansat på i 26 år. Hun slår knæet hårdt, bliver opereret og sygemeldt igennem længere tid. Herefter får vi med udgangspunkt i forskning et historisk blik på udviklingen fra Hippokrates til i dag med WHO's ICF-model (international klassifikation af funktionsevne). Budskabet er, at fællesskaber og relationer til andre mennesker er helt centrale. Akademisk og evidensbaseret, men let at forstå.

Henry Mintzberg

REBALANCERING AF SAMFUNDET

Content Publishing 2022
193 sider - 260 kr.

Enhver der har studeret organisation og ledelse kender til Mintzberg som en markant forsker og formidler. Mintzberg er på banen igen med en lille markant bog, hvor han argumenterer for en radikal samfundsfornyelse, der sprænger rammerne for den eksisterende tænkning, som er roden til vores samfunds politiske og økonomiske krise. Vores verdensorden skal rebalanceres, og kapitalismen og demokratiet skal fornys som en afgørende faktor for vores børns og planetens overlevelse. Vi må sætte ind over for den globale og lokale ubalance, der forårsager nedbrydning af miljøet, demokratiers undergang og nedværdigelsen af os selv. Den sort-hvide pendulpolitik fra venstre og højre lammer det politiske centrum. Mintzberg argumenterer for en radikal fornyelse, som skal begynde i civilsamfundet.

Hvordan undgår og lærer vi af vores fejl?

Helle Rexbye og
Helle Søgaard Frappart (red.)

**PATIENTSIKKERHED,
UTH OG RISIKOSTYRING**

FADL's Forlag 2022
211 sider, 299,95 kr.

FADL's grundbog til sundhedsprofessionelle vedrørende 'Patientsikkerhed, UTH og risikostyring' er en bog, der i den grad bidrager til læring og til arbejdet med de høje kvalitetskrav, der er til patientsikkerhed i det danske sundhedsvæsen. Målgruppen er sundhedsprofessionelle, som har brug for en grundbog inden for et relevant og vigtigt emne.

Bogen inddrager mange emner, aspekter og teoretiske begreber inden for patientsikkerhed og risikostyring, som bruges i sundhedsvæsenet uanset, hvor den sundhedsprofessionelle er ansat.

Alle afsnit starter med et kort resume, som giver et godt overblik over kapitlets indhold. Jeg vil især fremhæve, at mange af bogens kapitler bruger cases som oplæg til handling med baggrund i en teoretisk argumentation. Casene virker meget inspirerende, og man får som læser lyst til at læse mere og få mere viden. Et godt eksempel er casen om psykologisk tryghed som perspektiv på patientsikkerhed, hvor det individuelle perspektiv, teamperspektivet og det organisatoriske perspektiv udfoldes, og hvilken betydning det har for at sikre effektive sundhedsydelse.

Da bogen henvender sig til alle sundhedsprofessioner, havde det været ønskværdigt med en større variation i casene, så det ikke fortrinsvis er cases med baggrund i behandling, pleje og ledelse. Cases, hvor andre professioner indgår som f.eks. fysioterapeuter, bioanalytiker og radiografer ville have gjort det mere nærværende for hele målgruppen.

Der er mange relevante refleksionsspørgsmål og tabeller, som understøtter kapitlernes indhold på en hensigtsmæssig måde og gør kompleksiteten mere overskueligt. Bogen kan læses i hele sin længde eller bruges som opslagsværk, hvis man mangler viden i forhold til at tackle en given situation i forbindelse med utilsigtede hændelser. Dette gør bogen velegnet til undervisningsbrug både for medarbejdere i klinikken og på de sundhedsprofessionelles grunduddannelse.

Janne Friis Andersen, sygeplejerske, SD i ledelse og MHM, lektor på Sygeplejerskeuddannelsen ved KP.

ANNONCE

PROBLEMER MED AT REKRUTTERE?

IKKE HOS OS

Tekst **LAURA ELISABETH LIND** • Foto **CLAUS BECH**

Det går fint med at rekruttere sygeplejersker til Gentofte Hospitals Afdeling for Hormon- og Stofskiftesygdomme, som har et godt ry: Gode introforløb, fokus på sunde relationer, og 15 minutters faglig udikling hver dag.

Rekruttering. Mens flere arbejdspladser har udfordringer med at skaffe sygeplejersker, oplever andre det modsatte. De har succes med at rekruttere på trods af stort arbejdspress og skiftende vagter. Så hvad er nøglen til den succes? Det har *Sygeplejersken* talt med en arbejdsmiljøforsker, tre sygeplejersker og tre oversygeplejersker om.

“Når sygeplejersker hører, at det er en fed arbejdsplads med et godt socialt og fagligt fællesskab, kan man vælge mellem mange ansøgere i stedet for bare at være glad for at få én ansøgning,” siger arbejdsmiljøforsker og psykolog **Malene Friis Andersen.**

Den faglige udvikling bliver prioriteret. Der er gåklub hver anden tirsdag. Blomster til de nyansatte og styr på arbejdskalenderen. Og så står døren til oversygeplejerskens kontor altid åben.

Det er blot nogle af de forhold, som tilsammen kan danne rammen om en arbejdsplads, hvor sygeplejersker har lyst til at blive i mange år. Og hvor andre står i kø for at få en fod inden for døren, selvom de også her løber stærkt og må arbejde dag, aften, nat, weekend og helligdage. Spørger man Malene Friis Andersen, psykolog og arbejdsmiljøforsker ved Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø, hvorfor nogen lykkes med at skaffe sygeplejersker i en tid, hvor hele 46 pct. af alle forsøg på at rekruttere sygeplejersker er fejlslagne, er hendes svar rimeligt enkelt:

“Forskningen viser, at det relationelle er vigtigt for, om man trives på arbejdspladsen. Det betyder meget at have et godt kollegafællesskab med social støtte, hvor man interesserer sig for hinanden og mærker, at man er et vigtigt medlem af arbejdsfællesskabet,” siger hun.

Særligt inden for sygeplejefaget har det betydning, at man hjælper hinanden i svære situationer:

“Det hænger sammen med de høje følelsesmæssige krav i faget. De gør, at det er endnu mere vigtigt med plads, rum og kultur til at udøve social støtte.”

Godt omdømme tiltrækker stærke profiler

Malene Friis Andersen har forsket i trivsel blandt sygeplejersker og andet sundhedspersonale og underviser i dag ledende sygeplejersker i, hvordan man understøtter det psykiske arbejdsmiljø, så man kan fastholde medarbejdere og få succes med rekruttering.

“Det gode psykiske arbejdsmiljø kommer ikke bare af sig selv. Det kræver, at lederen sætter fokus på det og er opmærksom på, at hun selv er rollemodel f.eks. i forhold til kommunikation. Men

medarbejderne skal også se sig selv som medskabere af arbejdsmiljøet.”

Og hvis der er et godt arbejdsmiljø, kan fagligheden bedre blomstre og dermed indvirke på rekrutteringen:

“Når sygeplejersker hører, at det er en fed arbejdsplads med et godt socialt og fagligt fællesskab, kan man rekruttere fagligt stærke profiler og vælge imellem mange ansøgere i stedet for bare at være glad for at få én ansøgning. Det er igen med til at forstærke oplevelsen af, at det er et godt sted at være,” siger Malene Friis Andersen.

Hun understreger, at forskning også viser, at kroner og ører er vigtigt for at være en attraktiv arbejdsplads med gode rammer:

“Så den kamp skal ikke slutte. Men der er ingen tvivl om, at et sundt arbejdsmiljø vil have betydning for, om man kan rekruttere og ikke mindst fastholde sygeplejersker.” ●

Det relationelle er vigtigt for, om man trives på arbejdspladsen.

HER ER MAN EN VIGTIG BRIK I SPILLET

Tekst LAURA ELISABETH LIND • Foto CLAUS BECH

Tid til faglig udvikling, en ledelse, der ser og hører medarbejderne og gode introforløb. Det er blot noget af det, som sygeplejerske Jeanette Girke fremhæver som afgørende for, at Afdeling for Hormon- og Stofskiftesygdomme på Gentofte Hospital har succes med rekruttering.

“Vi er et travlt medicinsk afsnit med treholdsskift, og vi har mange bolde i luften. Det kræver meget viden at være her, og det er særligt svært, når man kommer som ny,” siger 41-årige sygeplejerske Jeanette Girke, der har arbejdet på Afdeling for Hormon- og Stofskiftesygdomme på Gentofte Hospital i tre år og er mentor for de nyansatte.

Hun oplever, at ledelsen ser den enkelte. Ikke kun nyansatte og nyuddannede.

“Vi bruger tid på at snakke om, hvordan vi har det. Vi har meget travlt lige nu, bl.a. fordi andre afdelinger har rekrutteringsvanskeligheder, og derfor har vi haft overbelægning. Her taler vi om, at det er okay, at vi ikke når det hele, f.eks. at få udfyldt patienttavlen, hvor vi skriver oplysninger til patienten og de pårørende. Det hjælper at tale om det.”

For at få arbejde og familieliv til at gå op i en højere enhed har Jeanette Girke fået lov til at være ansat på 28 timer.

»Man bliver imødekommet, set og hørt. Jeg mistede min far for to år siden. Da jeg kom på arbejde efter det, havde jeg svært ved at tage mig af patienterne. Så jeg var væk i tre uger, uden at jeg blev presset med mails om, hvornår jeg kom tilbage.»

Godt ry og Instagram-profilering

Som mentor for nyansatte hører Jeanette Girke ofte om, hvorfor sygeplejersker

vælger at søge til afdelingen. Det hænger sammen med afdelingens gode ry, bl.a. blandt studerende:

“De fortæller deres studiekammerater om os, og sådan breder det sig. Vi er gode til at brande os på Instagram, og vi har en video fra afdelingen, som er indbydende, men også super reel. Den bruger vi i stillingsannoncer,” siger hun og fortsætter:

Vi har brug for at blive klogere sammen.

Sygeplejerske JEANETTE GIRKE

”Vi har også et godt mentorforløb. Vi sender en blomsterbuket og en videohilsen ud, lige inden de nye starter. De første måneder er de her uden for normeringen. Og vi arbejder med læringsmål, som vi løbende følger op på det første år.”

Afdelingen er ikke så stor, og alle hilser på hinanden på gangene. Det giver et godt samarbejde og en god tone på tværs af faggrupper lige fra portører og køkkenpersonale til sygeplejersker og læger.

Jeanette Girke blev uddannet for 17 år siden og har bl.a. været på to andre medicinske afdelinger i hhv. seks og otte år. Hun kan godt lide, at patientforløbene på en medicinsk afdeling er komplekse. For med det følger faglige udfordringer. Derfor er hun også glad for, at afdelingen prioriterer fagligheden højt.

15 minutters faglig udfordring

Hver dag samles personalet til det, de kalder “15 faglige”, hvor den kliniske sygeplejespecialist eller eksperter udefra holder oplæg. Det samme gør afdelingens såkaldte ressourcepersoner, en titel som alle sygeplejersker på sigt gerne skal have. Her får man hver sit område at blive en slags ekspert på. For Jeanette Girkes vedkommende er det diabetes:

“Vi vægter udvikling. Og vi aflyser sjældent. Heller ikke selvom vi har travlt, og der er sygemeldinger. For vi har brug for at blive klogere sammen. Det er med til at give os et sammenhold og en glæde ved vores arbejde, at vi lærer om alt lige fra injektionsteknikker til palliativ pleje,” siger hun og tilføjer:

“Som ressourceperson er man forpligtet til at opdatere sig, gå på kurser og indimellem holde 15 faglige. Så man er også en vigtig brik i spillet her på afdelingen.” ●

3 gode råd

1

Tænk ud af boksen ved rekruttering

2

Vis interesse for hinanden og plej arbejdsmiljøet

3

Hav stort fokus på faglig udvikling

Kilde:

Oversygeplejerske Marlene Kongstad Poulsen

Hver dag mødes sygeplejerske **Jeanette Girke** og hendes kolleger til det, de kalder "15 faglige", hvor de tager forskellige faglige og arbejdsmiljømæssige emner op. Det er med til at gøre arbejdspladsen til et godt sted at være.

OVERSYGEPLEJERSKEN:

VI PRIORITERER ROS

Succes med rekruttering.

Det har Afdeling for Hormon- og Stofskiftesygdomme ved Gentofte Hospital. Oversygeplejerske Marlene Kongstad Poulsen kan pege på flere grunde:

"Når man har været her et halvt år, må man ikke blive glemt, selvom man måske allerede er blevet dygtig. Så her får sygeplejerskerne tilbudt et forløb på fem teoretiske dage, hvor de bliver klogere på forskellige emner, og vi sørger for igen at holde fredagsbar eller andet socialt, som da de startede."

Også studiemiljøet bliver der værnet om.

"Vi ved, at de studerende er vores fremtid. Derfor gør vi meget ud af at inkludere dem i fællesskabet, og vi ansætter dem som timelønnet, når de er færdige med 2. semester. Jeg bliver ved med at holde kontakt til dem og kan godt finde på at skrive: "Husk nu, at der på et tidspunkt kommer en ledig stilling hos os." Det virker. Vi har også lige været ude på et par skoler for at dele slikkepinde og en pjece fra afdelingen ud til de studerende, i håb om, at de søger hos os."

Ledelsen gør også meget ud af at rose sygeplejerskerne. Både den løse ros på gangen, men det er også sat i system.

"Vi har dage, hvor vores arbejdsmiljørepræsentant står for vores "15 faglige". Her taler vi om, hvad vi gør godt. Det kan være, der har været en akut situation, hvor en sygeplejerske har lagt mærke til, hvor god hendes kollega var til at omfavne de pårørende. Vi prioriterer ros, ligesom vi prioriterer vores 15 faglige," siger hun og tilføjer:

"Jeg plejer at sige, at sygeplejerskerne skal have en lige så god dag, når de har fri, som da de mødte ind. Men den må faktisk også gerne være blevet lidt bedre." ●

ET LILLE AFSNIT MED HØJ FAGLIGHED

28-årige Anne Sophie Hjort Mortensen er glad for at være på Sengeafsnit for Nyfødte på Regionshospitalet Randers. Det er trygt med en mindre personalegruppe, hvor hendes faglige liv kan blomstre.

Tekst LAURA ELISABETH LIND • Foto MIKKEL BERG PEDERSEN

Et godt omdømme. Det var grunden til, at Anne Sophie Hjort Mortensen sidste år søgte en stilling på neonatalafdelingen i Randers. Og så havde hun en interesse for neonatologien.

“Jeg hørte, at her var høj faglighed og en rummelighed, hvor der er plads til alle. Og så fandt jeg ud af, at personalegruppen ikke er så stor. Det fangede mig, at jeg ikke hver dag skal forholde mig til 100 kolleger. Det sociale kører bedre, når der ikke er så mange. Og så synes jeg, at det faglige har gode rammer på mindre steder. Vi kender hinandens kompetencer, og det gør mig tryk i mit arbejde.”

Anne Sophie Hjort Mortensen blev ansat i maj 2021, og hun har tænkt sig at blive her på afdelingen.

“Her er en faglighed, hvor vi nye lærer

af de mere erfarne og omvendt. Man kan ikke læse sig til alt. God sygepleje handler også om håndslag. Når vi f.eks. går amme-stuegang, læner vi os op ad hinandens viden, kompetencer og kliniske blik.”

Idéer tages seriøst

Afsnittet har hver måned det, de kalder ”fødegangsscenerier”, hvor personalet mødes på en tom fødestue for at øve cases fra den virkelige verden.

“Her er vi både jordemødre, læger og sygeplejersker, der sammen diskuterer, hvad man kunne have gjort bedre i den specifikke situation, og vi prøver så hele scenariet igennem. Det er bl.a. de her simulationstræninger, der gør os gode til at arbejde sammen,” siger hun og tilføjer:

“Vi arbejder tæt sammen med Kvin-

debarsel og fødeafsnittet og har det godt sammen på tværs af aldre og kompetencer. Hvis vi kommer til vores ledelse med

Vi nye lærer af de mere erfarne og omvendt.

Sygeplejerske ANNE SOPHIE HJORT MORTENSEN

nye idéer, bliver det taget seriøst og kommer nemt højere op i systemet. Det giver også én lyst til at give igen og f.eks. tage ekstra vagter.”

3 gode råd

1 Skab forudsigelighed og indflydelse på vagtplanen

2 Vær en dialogisk arbejdsplads

3 Giv tid til faglig udvikling

Kilde:
Oversygeplejerske Gitte Haugaard Christensen

OVERSYGEPLEJERSKEN:

ALLE BETYDER NOGET

Det er ikke nemt at få arbejde på Sengeafsnit for Nyfødte på Regionshospitalet Randers.

“Jeg har været her 2½ år og har kun haft én opsigelse. Når jeg slår et barselsvikariat op, får jeg typisk 15-20 ansøgninger,” siger oversygeplejerske Gitte Haugaard Christensen.

Det lille afsnit har plads til 10 børn født fra uge 28 og op til normal fødsel, og her arbejder 22 sygeplejersker – lige fra de erfarne med 40 år i afsnittet til de helt nye.

“Vi er tætte og agerer ikke bare et nummer i rækken. Vi er en dialogisk arbejdsplads og ser hinanden i øjnene, også hvis der er konflikter. Og alle betyder noget. Det giver et åbent og tillidsfuldt miljø med plads til faglig udvikling. Vi har sygeplejersker involveret i landsdækkende projekter som amfeforskning. Det vidensdeler de med os andre. Fordi vi er et lille sted, kan vi hurtigt skabe forandringer,” siger hun og tilføjer:

“Og så kender sygeplejerskerne deres week-endrul et år frem. Det betyder meget, at de godt kan sige ja til det bryllup, de er inviteret til om seks måneder.” ●

Vi er tætte og agerer ikke bare et nummer i rækken.

Oversygeplejerske **GITTE HAUGAARD CHRISTENSEN MORTENSEN**

↑ “Fælles simulations-træning gør os gode til at arbejde sammen,” fortæller sygeplejerske **Anne Sophie Hjort Mortensen**, Sengeafsnit for Nyfødte på Regionshospitalet Randers – en vagttung afdeling, der har succes med rekruttering.

GÅKLUB, FREDAGSBAR OG FAGLIG BOGKLUB

Der bliver værnnet om den gode tone, det sociale miljø og den faglige udvikling. Og døren til oversygeplejerskens kontor står altid åben. Faktorer, som gør A1 Afsnit for Øvre Mave-tarmkirurgi i Køge til et populært sted at være, mener sygeplejerske Anne Cathrine Jensen.

Tekst LAURA ELISABETH LIND • Foto CLAUS BECH

“Jeg har været i praktik her i 7. semester og faldt pladask for stedet og for specialet. Selvom der er travlt, er sygeplejerskerne gode til at tage hånd om en. Der er altid en erfaren sygeplejerske, man går med og kan læne sig op ad. Så som ny føler man ikke, at man er til gene for nogen,” siger sygeplejerske Anne Cathrine Jensen, der for halvandet år siden blev ansat som nyuddannet sygeplejerske på Afsnit for Øvre Mave-tarmkirurgi på Sjællands Universitetshospital i Køge.

Hun har skiftende vagter, og der er nok at se til på afdelingen, som også rummer palliative patienter. Hun kan godt lide at være på et universitetshospital med høj faglighed.

“Vi er gode til at vidensdele – også med lægerne og på tværs af alder og faggruppe. Hvis der er noget, man ikke ved, bliver man ikke set ned på. Man kan forvente at få detaljerede forklaringer, hvor man virkelig lærer en masse. Det er rart, at der er en åbenhed og villighed til at dele sine erfaringer, selvom vi er forskellige.”

Afsnittet har også en faglig bogklub,

hvor sygeplejerskerne diskuterer faglige emner, ligesom der indimellem bliver inviteret en ekspert eller fagperson ind på afsnittet. For nyligt var det hospitals-præsten, der lagde vejen forbi personalemødet:

Vi har det super sjovt.

Sygeplejerske ANNE CATHRINE JENSEN

“Her talte vi om vores følelser i forbindelse med det bratte skifte, der kan være, når man går fra en kirurgisk patient til en palliativ patient. Det betyder meget, at der er tid til de her faglige diskussioner.”

Løs konflikt med den enkelte

På afsnittet bliver der gjort meget ud af, at man skal gå til hinanden med det samme,

hvis der opstår problemer eller konflikter. Det sætter Anne Cathrine Jensen pris på:

“Under min ansættelsessamtale blev det gjort klart, at her er et åbent miljø, hvor alle snakker sammen. Har man et problem, går man til den enkelte. Det, synes jeg, er attraktivt. Sygeplejefaget er et kvindefag, og man kunne frygte en masse snak i krogene, men sådan er det ikke her. Det er fedt.”

Chefen er en del af holdet

Anne Cathrine Jensen tror også, at afdelingens succes med at fastholde og rekruttere sygeplejersker hænger sammen med medarbejdernes forhold til ledelsen.

“Vi har en forstående chef, som er god til at lytte og observere, uden at vi egentlig fornemmer, at hun gør det. Hun kan hurtigt spore sig ind på, hvordan man har det – også fagligt, hvor hun med det samme ser, hvad vi hver især kan udvikle os med. Og hendes dør står altid åben. Det er sjældent, der ikke sidder en sygeplejerske derinde, enten bare til en hyggesnak, eller

3 gode råd

1

Inkludér alle i fællesskabet

2

Vær nærværende og kig personalet i øjnene

3

Vis medarbejderne fleksibilitet

Kilde:

Oversygeplejerske
Marlene Tandrup.

OVERSYGEPLEJERSKEN:

HER SØGER MAN UOPFORDRET

“Jeg har ikke slået et stillingsopslag op i over et år. De, som jeg har haft brug for, har søgt uopfordret,” siger Marlene Tandrup, oversygeplejerske på Afsnit for Øvre Mave-tarmkirurgi på Sjællands Universitetshospital, Køge.

Hun har været på afdelingen i 15 år, de sidste godt 2½ år som oversygeplejerske. Tidligere har der været problemer med at skaffe sygeplejersker, men ikke de sidste par år. Måske hænger det sammen med, at afsnittet værner om fællesskabet. Der skal være plads til alle, uanset om man er serviceassistent, timelønnet, erfaren sygeplejerske eller læge.

“Vi snakker om, at vi skal blive ved med at sørge for, at det er et rart sted at være. Det kan man ikke bare tage for givet. Hvis nogen træder hinanden over tæerne, taler vi om det samme dag, så der ikke opstår skyllerumssnak.”

Brug ekstra tid på vagtplan

På afsnittet arbejder sygeplejerskerne i makkerpar: en erfaren og en ny sammen. Det er en model, der blev indført, før Marlene Tandrup kom til, da afsnittet havde svært ved at skaffe sygeplejersker og måtte benytte mange vikarer. Modellen er sygeplejerskerne så glade for, at de har valgt at beholde den:

“Som ny ved man ikke, hvad man ikke ved. Men her er der altid en erfaren at trække på. Og den nye sygeplejerske kommer ofte med superfede nye idéer, som vi ikke er bange for at prøve af. På den måde får vi det bedste fra begge verdener,” siger Marlene Tandrup.

Når det kommer til vagtplanen, har hun en tro på, at det kan betale sig at bruge lidt ekstra tid på den.

“Når det ikke kan lade sig gøre at opfylde medarbejdernes ønsker, så gør jeg alt for, at det alligevel lykkes. Det tager tid og krudt, men sygeplejerskerne sætter pris på det. Omvendt mærker jeg også, at de så gerne vil hjælpe deres kolleger, f.eks. når nogen er syge. På den måde er vi der for hinanden.” ●

↑ Fællesskabet trives både på og efter arbejde på A1, Køge. **Anne Cathrine Jensen** (forrest til venstre) og hendes kolleger mødes bl.a. i en gåklub, hvor de får snakket om arbejde og fritid, mens de får pulsen op.

hvis man har mere på hjerte,” siger hun og tilføjer:

“Det betyder meget, at chefen er en del af holdet og vil gøre meget for, at vi har det godt.”

Med det gode arbejdsmiljø følger en naturlig lyst til, at sygeplejerskerne bruger tid sammen efter arbejde.

“Vi har det super sjovt. Vi har lige været til sommerfest, og vi har gåklub og fredagsbar. Det er med til at ryste os sammen. Vi gør meget for at opretholde det her sammenhold, så man kan se sine kolleger på en anden måde og få mulighed for at tænke: ”Hov, hun var måske ikke så stram i masken, som jeg havde troet?” ●

MEDLEMSTILBUD

Overvejer du en elbil?

Bauta Forsikring tilbyder en attraktiv bilforsikring, der er skræddersyet til elbiler. Forsikringen er kåret Bedst i Test (august 2021).

dsr.dk/rabatter

MEDLEMSTILBUD

Rabat på bøger

Som medlem får du 20 pct. rabat på alle bogtitler fra **Munksgaards Forlag, Gads Forlag** og **FADL's Forlag**.

dsr.dk/rabatter

gads forlag

munksgaard

Gustav Winther Eriksen
4. semester
KP Diakonissestiftelsen

CAROLINE GUNDDGAARD
MULVAD
5. semester
VIA Viborg

Dina Helbo Bredal
5. semester
VIA Viborg

Alex Bülow
1. semester
KP Hillerød

Jacob Mads Lundsteen
1. semester
KP Bornholm

Wie geht's?

Jeg tog til Norge og endte med at tale tysk for at kunne give patienten den omsorg, hun havde brug for.

Norge blev valgt som stedet for at prøve kræfter med mere selvstændig sygepleje i min 4.-semesters praktik. Et land, hvor det må være let både at forstå sproget samt udøve en sygepleje, som ligner den danske.

Vi lærer på studiet, at kultur spiller en vigtig rolle i den udøvede og modtagende sygepleje. Jeg tænkte som udgangspunkt, at Norges kultur må ligne vores og ikke adskiller sig særligt meget. Jeg blev klogere undervejs, idet min forforståelse ikke helt holdt vand. Under mit praktikophold havde jeg flere ahaoplevelser, hvilket gav stof til eftertanke og refleksion.

Det gik dog overraskende godt med at forstå både kollegaer og patienter, og jeg blev altid mødt med et smil og et glædesudtryk over, at jeg var fra "broderlandet" Danmark. Mange ord er de samme, mens andre betyder noget helt andet, end man skulle tro. Eksempelvis hvis noget er rart, betyder det, at noget er mærkeligt. Sprogligt udfordrende, men også meget sjovt,

når jeg lige havde fået forklaret mig ud af misforståelsen.

Kommunikative udfordringer får en helt særlig betydning, den dag jeg har ansvaret for en ældre patient. Hun er oprindeligt fra Tyskland, men har boet i Norge, siden hun forelskede sig i den smukke natur for 25 år siden. Under indlæggelsen var hun flere gange ked af det og havde tydeligt brug for omsorgsfuld sygepleje. Desværre talte og forstod hun ikke særlig meget norsk. Selvom jeg forsøgte at indflette nogle af de norske udtryk, som jeg havde lært, sammen med mit danske, havde vi lidt svært ved at kommunikere, og min sygepleje og omsorg haltede derfor lidt. Da min strategi tydeligvis ikke virkede, måtte jeg tage udfordringen op og forsøgte derfor med mit tyske.

Jeg kommer ind til hende og spørger: "Wie geht's?", altså "Hvordan har du det?" Med det samme ser jeg hendes ansigt lyse op, og hun begynder straks at fortælle på tysk. Ved brug af både mit verbale og nonverbale sprog får vi

kommunikeret, og jeg får på denne måde indsigt i hendes behov, og hvorledes jeg kan hjælpe hende.

Det er motiverende og glædeligt at kunne udøve sygepleje på trods af kommunikative udfordringer blot ved at interessere sig for den andens kultur og sprog og således være med til at skabe velvære og livskvalitet for en patient, som ellers befinder sig i en svær periode af sit liv. For mig var det meget lidt, jeg skulle gøre, for at patienten kunne føle sig tryk og velkommen på hospitalet. Kultur er på den måde grænseløs og en erfaring, jeg vil tage med mig.

På trods af kommunikative udfordringer kan der udøves sygepleje og omsorg til patientens bedste, hvis man tør tage udfordringen op. Jeg tog udfordringen op, hvilket har lært mig, hvor stor en rolle den kulturelle sygepleje har, og hvor meget man kan lære af et andet land, kulturen og sygeplejen, selv når der er tale om en slags "kultur i kulturen", hvor jeg uventet kom til at tale tysk i Norge. ☺

Navne

AFDELINGSCHEF I AFDELING FOR FOLKEUNDERSØGELSER

Den 1. oktober skal Gitte Jessing sammen med cheflæge Berit Andersen stå i spidsen for Afdeling for Folkeundersøgelser på Regionshospitalet Randers.

Gitte Jessing er oprindeligt uddannet sygeplejerske og har siden taget en master i Folkesundhedsvidenskab samt en efteruddannelse i ledelse (MBA).

59-årige Gitte Jessing kommer fra en stilling som leder af Klinisk Forsknings Enhed (KFE) på Kræftafdelingen på Aarhus Universitetshospital, hvor hun har været de seneste 20 år. I den tid har hun bygget forskningsenheden op og stået i spidsen for en etableret infrastruktur i Kræftafdelingen, der administrerer ca. 100 kliniske forsøg til kræftpatienter.

(hbo)

CHEFSYGEPLEJERSKE TIL SYDVESTJYSK SYGEHUS

Den 1. oktober starter Peter Hansen Jakobsen som ny chefsygeplejerske på den Fælles Akutmodtagelse på Sydvestjysk Sygehus i Esbjerg.

Han er uddannet sygeplejerske i 1997 og kommer fra en stilling som oversygeplejerske på Regionshospitalet i Herning/Gødstrup. Siden 2009 har han været med til at etablere akutafdelingen i Herning.

Mindeord

INGELISE ROIKJER

Den 7. september i år er Ingelise død af kræft, som hun kæmpede med i fem år.

Ingelise blev uddannet som sygeplejerske i 1985 fra Thisted Sygeplejerskole. Igennem sin karriere som sygeplejerske satte hun stort præg på sygeplejen og synliggjorde muligheder og nytænkning inden for faget. Hun blev hurtigt afdelingssygeplejerske inden for psykiatrien og senere leder i Hanstholm Kommune på Ældrecentret Fyrglimt. Hun var en dygtig og respekteret leder, som lyttede og var igangsættende inden for al nytænkning. Hun var aktiv i DSR-amtskreds i Viborg. Ingelise valgte at gå på efterløn, men de sidste år af sit arbejdsliv var hun ansat i hjemmeplejen på Mors, hvor hun tog sig en del af de psykisk syge, som havde brug for kyndig sygepleje og vejledning.

De første år af sin efterlønperiode var hun med til at starte en selvhjælpsgruppe for unge i sorg, som havde mistet en forælder.

Ingelise var meget aktiv i kunstforeningen i Nykøbing og havde en stor vennekreds omkring sig.

Hun elskede livet og livets udfordringer, men kæmpede indtil det sidste med at holde fast i sig selv.

Ingelise havde den store sorg at miste sin yngste søn til kræft som 14-årig og sin ægtefælle for 11 år siden. Hun efterlader sig sønnen Mads, som er advokat i København, samt to børnebørn.

Dorthe Hundahl Nielsen
Pensioneret sygeplejerske

Rengøring af lægeklinikker

Vi overholder Statens Serum Institut anbefalede retningslinjer for rengøring i lægeklinikker.

Med høj faglighed er vores medarbejdere rustet til opgaven.

Ring eller skriv - vi er landsdækkende

Delta Rengøring
Teglvej 1
4990 Sakskøbing
Tlf. 4054 6546
delta@delta-rengoering.dk
www.delta-rengoering.dk

SVAR PÅ

TESTEN

SIDE 47

1: A, 2: B, 3: C, 4: A

5: B, 6: B, 7: C, 8: C

“ DET HER ER GRÅZONERNES LAND

Fortalt til **LAURA ELISABETH LIND**
Foto **MICHAEL DROST-HANSEN**

BIBI MEYER 41 år

Nyt job: August 2020, Kirkens Korshær i Odense, hvor hun arbejder i varместuen, sundhedsrummet og stofindtagelsesrummet.

Kom fra: Knap seks år på et psykiatrisk bosted i Odense Kommune. Desuden: Psykiatrisk Afdeling, Odense Universitetshospital, og hjemmeplejen, Odense Kommune.

arbejde. Det kunne blive en udfordring. Men en dag faldt jeg over jobannoncen fra Kirkens Korshær. Jeg var slet ikke i tvivl om, at det job ville passe som hånd i hanke til mig.

Min indre sygeplejerske er fuldt oppe at køre igen. Jeg har mulighed for at udvikle mig fagligt og være i det relationelle arbejde, som jeg holder så meget af. Jeg arbejder både i varместuen med alt fra madlavning til samtaler med brugerne og i sundhedsrummet, hvor socialt udsatte borgere kan komme for at blive tilset for f.eks. et traumesår efter en påkørsel eller infektioner i forbindelse med fixeskader. Vi samarbejder meget med politi og sundhedsvæsenet, herunder læger, sygehuse og sårsygeplejersken.

Og så er jeg i stofindtagelsesrummet. Her sikrer vi os, at brugerne kan fixe det, de har med, under sikre forhold. Vi kan hjælpe med at udpege en god vene og har bl.a. også en venescanner, de kan bruge. Vi udøver førstehjælp, hvis og når de får en overdosis – det sker ind imellem.

“Jeg sagde op fra mit sidste job uden at have et nyt job på hånden. Jeg var træt med træt på og tvivlede på, om jeg overhovedet var en rigtig sygeplejerske. For jeg havde både skiftende arbejdstider, vagter i weekender og på helldage, og samtidig fik jeg en større arbejdsbyrde og et større arbejdsansvar. Her kom jeg længere væk fra den skønne kontakt til borgeren og mere og mere ind i det administrative – uden tilsvarende lønstigning.

Jeg endte med at gå hjemme i otte måneder, hvor jeg helede mig selv. Efter godt seks måneder begyndte min lyst til at arbejde som sygeplejerske at komme igen. Men jeg vidste også, at arbejdstiderne skulle matche familielivet. Og jobbet skulle indeholde mere relations-

SAVNER DU INSPIRATION TIL KARRIEREN?

Hent råd og vejledning om karriere og jobsøgning på dsr.dk. Som medlem kan du booke tid til personlig sparring om jobsøgning, efter- og videreuddannelse eller karriere-muligheder.

Læs mere på dsr.dk/job-og-karriere

Det rammer en de første gange, hvor man nok mest af alt ser kanylen, blodet og håbløsheden. Men efterhånden ser man mennesket bag. Det er det mest følelseladede rum, jeg har arbejdet i. Når brugerne har fixet, åbner de ind imellem op og fortæller om deres liv. Her kan der komme tårer frem. Hvis de er åbne for det, snakker vi om mulighederne for hjælp hos et misbrugscenter eller anden form for behandling. Der er meget fokus på brobygning. Men der er ikke krav om forandring.

Man kan stå med en, der har fået en massiv overdosis af kokain i stofindtagelsesrummet, som under sin psykose har knaldet hovedet i gulvet, og som, vi i sundhedsrummet vurderer, har brug for at blive tilset af en læge. Men siger brugeren nej, må vi prøve noget andet – f.eks. foreslå, at vedkommende bliver, så vi kan holde øje med brugeren.

Så man skal kunne rumme at stå med den faglige afmagtsfølelse, og det var noget, jeg lige skulle overveje, inden jeg søgte jobbet.

Andre gange skal vi handle. F.eks. når vi giver modgift efter en overdosis med heroin, hvor vi skal ringe 112. Sådan er der en masse situationer, hvor vi i en dans med brugerne navigerer lidt mellem to verdener. Det her er virkelig gråzonernes land.”

JOB

Se alle stillinger
www.job.dsr.dk

Praktiske oplysninger til annoncører

Deadline kl. 9:00 for indtastning af KURSER/MØDER/MEDDELELSER på www.dsr.dk under Information til annoncører

Nº 12 — 2022	Nº 13 — 2022	Nº 14 — 2022
23. september 2022	28. oktober 2022	18. november 2022

Vejledning ved indtastning af kurser/møder/meddelelser, kontakt redaktionen enten Ditte Jørgensen, dtj@dsr.dk, tlf. 4695 41 21 eller Henrik Boesen, hbo@dsr.dk, tlf. 4695 4189,

Rådgivning og vejledning vedr. opsætning af annoncer
Media-Partners ApS · Alhøjvej 2, Stilling · 8660 Skanderborg
Tlf. 2967 1446 · Mail: marianne@media-partners.dk
www.media-partners.dk · Her kan du også rekvirere medieinformation

Indleveringsfrister for STILLINGSANNONCER til de kommende numre

Nº 12 — 2021	Nº 13 — 2021	Nº 14 — 2021
30. september 2022	4. november 2022	25. november 2022

Sidste frist for indlevering af materiale er kl. 10:00 hos Media-Partners ApS

Udgivelsesdatoer

Nº 12 — 2022	Nº 13 — 2022	Nº 14 — 2022
17.-20. okt. 2022	21.-24. nov. 2022	12.-15. dec. 2022

NETANNONCER

Gå ind på <http://job.dsr.dk/> og indtast Quick-nummeret, så kommer du direkte ind til netannoncen, hvor du kan læse meget mere om stillingen. Netannoncer kan indtastes hele døgnet.

Quicknr. 331300497	Sundhedsstrategisk Planlægning Sorø, Region Sjælland Konsulent Ansøgningsfrist 2. oktober 2022	
------------------------------	---	--

Quicknr. 331307745	Drossellunden Gentofte Kommune Sygeplejerske, aftenvagtsgruppeleder Ansøgningsfrist 5. oktober 2022	
------------------------------	--	--

Quicknr. 331300328	Hjemmeplejen Distrikt Kysten Rudersdal Kommune Sygeplejerske Ansøgningsfrist 8. oktober 2022	
------------------------------	---	--

SENIORSAMMENSLETNINGEN

Medlemmer, der er fyldt 55 år, er velkomne til Seniorsammenslutningens arrangementer

foredrag/oplæg ud fra Preben Koks nyeste bog "Arvegods".

Tid og sted:

1. november 2022 kl. 14:00 - 16:00.
Holstebro Aktivitetscenter,
Danmarksvej 13 A,
7500 Holstebro

Arrangør:

Seniorsammenslutningen Kreds Midtjylland - VEST

Tilmelding:

Senest 25. oktober 2022 til Karen Margrethe Kølback, mail: kmk_285@hotmail.com, tlf. 2241 7491

Pris:

50 kr.

Yderligere oplysninger:

Yderligere oplysninger kan ses på kredsens hjemmeside

SJÆLLAND

Jorden rundt med mine strikkepinde v/ Trine Eger Nielsen

Trine Eger Nielsen fortæller om sine ture til New Zealand og Irland, med strikkepinde. Fortælling om uld, kærlighed og passion. Hør om rejser om at tage store beslutninger og følge sine drømme.

Tid og sted:

25. oktober 2022 kl. 13:30 - 16:00
Filadelfias store festsal,
Kurvej 4, 4293 Dianalund

Arrangør:

Seniorsygeplejersker Vestsjælland

Tilmelding:

Senest den 17. oktober 2022 til Susanne Skovdal tlf. 2945 5014 eller Lise Pade tlf. 3025 1842

Pris:

100 kr. for sygeplejersker. 150 kr. for ledsager. Inkl. kaffe og kage

MIDTJYLLAND

Kom til foredrag omkring bogen "Arvegods"

Pastor Emeritus Preben Kok og tidligere Kredscheff i DSR, Kreds Midtjylland Ann Dahy har samarbejdet i en del år. De vil denne eftermiddag holde

Det gode liv på plejecentre

Foredrag ved Ann Dahy, tidligere kredscheff i Dansk Sygeplejeråd, Kreds Midtjylland.

Tid og sted:

7. november 2022 kl. 14:00 - 16:00
Mønsted Kro, Holstebrovej 205,
8800 Viborg

Arrangør:

Seniorsammenslutningen Kreds Midtjylland - NORD

Tilmelding:

Senest den 30. oktober 2022 til Marie Søe-Knudsen, tlf. 2945 0033, mail: marie@soe-knudsen.dk eller til Karen Højgaard Jakobsen, tlf. 2170 1484,

mail: kahojakobsen@gmail.com

Pris:

65 kr. som betales på reg. og kontonr: 7730 0001765960 senest den 30. oktober 2022 hvis muligt, ellers kontant

Yderligere oplysninger:

For at kunne deltage skal man være mindst 55 år og være medlem af DSR

KREDSMØDER**HOVEDSTADEN****Undgå kirurgisk røg - virtuelt møde**

Er du udsat for kirurgisk røg, så svarer det til at ryge adskillige cigaretter. Det kan forhindres, og det skal det.

Tid og sted:

22. november 2022 kl. 16:30 - 18:30. Afholdes virtuelt

Arrangør:

DSR, Kreds Hovedstaden

Tilmelding:

www.dsr.dk/hovedstaden/arrangementer

MEDDELELSER**Generalforsamling FSKT 2022**

Tirsdag d. 15. november 2022 kl. 13:30 - 14:30 på Comwell, Middelfart holder Fagligt Selskab for Kardiovaskulære og Thoraxkirurgiske Sygeplejersker generalforsamling. Forslag til behandling på generalforsamlingen skal være formand Ida Elisabeth Højskov, mail: ida.elisabeth.hoesjkov@regionh.dk i hænde senest 4 uger før generalforsamlingen. Dagsorden kan ses på FS K&T's hjemmeside - under fanen "Om os" fra d. 19. oktober 2022.

Arrangør:

FSKT

FERIEANNONCER

Alle annoncer skal indtastes via DSRs hjemmeside, www.dsr.dk/annoncering Vælg "Ferieannoncer" under "Annoncer i fagbladet Sygeplejersken".

Annoncerne må maksimalt indeholde 40 ord.

Priserne for medlemmer er kr. 700,- ekskl. moms, ikke-medlemmer kr. 995,- ekskl. moms.

TILBRING FERIE I FYRPASSERENS VILLA I SKAGEN

Tilbring ferien i Fyrpasserens Villa i Skagen. Smukt renoveret hus med 2 separate lejligheder. Kan også lejes samlet. Centralt beliggende tæt på Det hvide Fyr. 300 m. til stranden.

Se billeder, priser m.m. på vores hjemmeside www.fyrpasserens-villa.dk eller ring på tlf. 6178 1041 eller 4042 7853.

BERLIN PRENZLAUER BERG, LEJLIGHED

Lejlighed i Berlin, Prenzlauer Berg. 2 værelses lejlighed med altan, plads til 4 pers. udlejes.

Se billeder, priser mm. på vores hjemmeside: www.sites.google.com/site/berlinprenzlauerberg/ eller ring på mobil 2567 1484. Mail: jannenortvig@gmail.com

Hent hjælp til karrieren

Savner du inspiration til karrieremuligheder, hjælp til jobsøgningen eller gode ideer til kompetenceudvikling?

Læs mere på www.dsr.dk/karriere

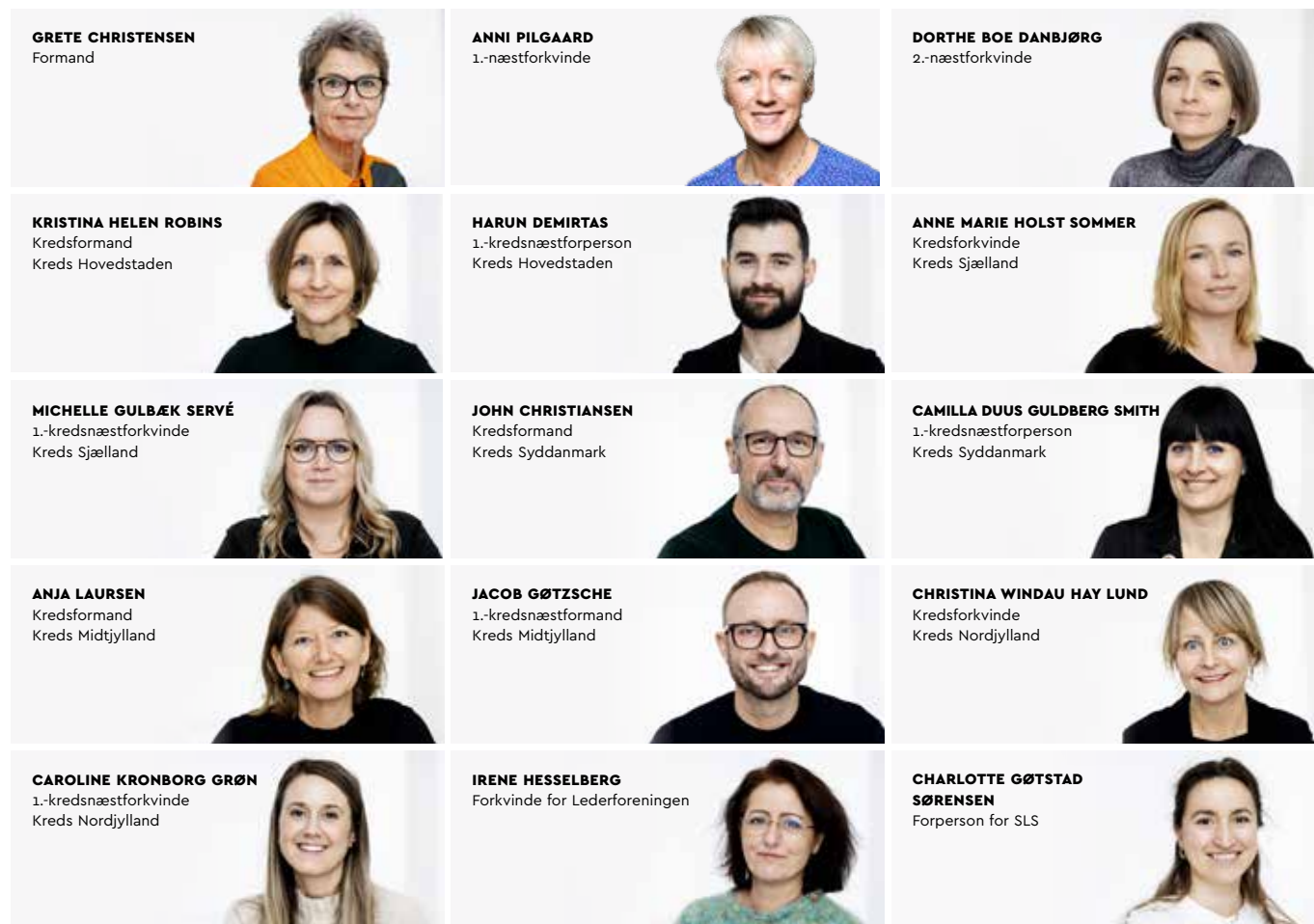
Nedsat kontingent

Sker der ændringer i dit arbejdsliv - nedsat tid, ledighed, sygdom, barsel, videreuddannelse, efterløn/pension, fleksjob, skift til andet erhverv, ansættelse i udlandet? Så har du mulighed for at søge om nedsat kontingent.

Læs mere om dette på www.dsr.dk/nedsat-kontingent

DANSK SYGEPLEJERÅDS HOVEDBESTYRELSE

DANSK SYGEPLEJERÅD CENTRALT

Sankt Annæ Plads 30
1250 København K
Telefon: 3315 1555
Fax: 3315 2455
www.dsr.dk
dsr@dsr.dk

Åbnings- og telefontider
Man - tors 9.00 - 16.00
Fre 9.00 - 15.00

**Lederforeningen
Dansk Sygeplejeråd**
Sekretariatschef
Jonna Søegaard
Sankt Annæ Plads 30
1250 København K
Telefon: 4695 3900
www.dsr.dk/lederforeningen
lederforeningen@dsr.dk

**Sygeplejestuderendes
Landssammenslutning**
Sankt Annæ Plads 30
1250 København K
Telefon: 4695 4234
www.dsr.dk/sls
sls@dsr.dk

Sygeplejeetisk Råd
Formand
Anne Bendix Andersen
Sankt Annæ Plads 30
1250 København K
www.sygeplejeetiskraad.dk

KREDS HOVEDSTADEN

Kredschef
Luisa Gorgone

Frederiksborggade 15, 4.
1360 København K
Telefon: 7021 1662
Fax: 7021 1663
www.dsr.dk/hovedstaden
hovedstaden@dsr.dk

Åbnings- og telefontider
Man, tirs, tors, fre
9.00 - 14.00
Ons 13.00 - 16.00

Lokalkontor
Store Torv 11, 1.
3700 Rønne
Telefon: 7021 1662
Fax: 5695 3812

Åbningstid
Man 12.00 - 15.00
Tirs 9.00 - 12.00
Tors 12.00 - 16.00
Se også dsr.dk/bornholm

Hjemmesiden indeholder
individuelle kontaktoplysninger på kredsens
medarbejdere og for-
mandskab.

KREDS SJÆLLAND

Kredschef
Mads Hyltdgaard

Møllevej 15
4140 Borup
Telefon: 7021 1664
Fax: 7021 1665
www.dsr.dk/sjaelland
sjælland@dsr.dk

Åbnings- og telefontider
Telefontid
Man, ons 9.00 - 14.00
Tirs, tors 13.00 - 16.00
Fre 9.00 - 13.00

Fremmøde
Man, tirs, ons 8.30 - 15.30
Tors 12.00 - 16.00
Fre 9.00 - 13.00

KREDS SYDDANMARK

Kredschef
Puk-Maria Holmgaard

Vejlevej 121, 2.
7000 Fredericia
Telefon: 7021 1668
www.dsr.dk/syddanmark
syddanmark@dsr.dk

Telefontider
Man, tirs, ons, fre
8.30 - 13.00
Tors 13.00 - 16.00

KREDS MIDTJYLLAND

Kredschef
Lotte Niebur

Marienlystvej 14, Virklund
8600 Silkeborg
Telefon: 4695 4600
www.dsr.dk/midtjylland
midtjylland@dsr.dk

Telefontider
Man, tirs, tors
10.00 - 15.00
Ons 13.00 - 15.00
Fre 10.00 - 12.30

Lokale kontorer
Stationsvej 8a
7500 Holstebro
Åbent efter forudgående
aftale.

EcoPark
Bautavej 1A
8210 Aarhus V
Åbent efter forudgående
aftale.

KREDS NORDJYLLAND

Kredschef
Anne Pors Eriksen

Sofiendalsvej 3
9200 Aalborg SV
Telefon: 4695 4850
Fax: 9634 1426
www.dsr.dk/nordjylland
nordjylland@dsr.dk

Kontorets åbningstider
Man - ons 9.00 - 12.00
og 13.00 - 15.00
Tors 13.00 - 15.00
Fre 09.00 - 12.00

Dermatologisk udviklet hudpleje, *til alle!*

Kan tilpasses til en række forskellige hudtyper, også til sensitiv hud.

Modvirker tør hud i ansigtet og på kroppen.

Minimerer pigmentforandringer og giver en jævnere hudtone.

Modvirker urenheder og fedtet hud.

Eksfolierer og normaliserer
cellefornyelsen.

Giver øget fasthed og fyldighed.

NEOSTRATA er en hudplejevirkning fra USA, som står for førende dermatologisk forskning og udvikling. NEOSTRATA blev grundlagt af to af verdens førende hudplejeforskere, professorerne Dr. Eugene van Scott og Dr. Ruey Yu. De har udviklet og taget patent på frugtsyreteknologien (AHA/PHA), hvis effekt er dokumenteret i en lang række kliniske studier, og som er omtalt i meget positive vendinger i talrige medicinsk-dermatologiske tidsskrifter.

NEOSTRATA®

Kontakt os - så fortæller vi mere om mulighederne for din klinik. Tlf. 33 91 91 48 eller info@neostrata.dk
www.neostrata.dk | Instagram @neostratanordic | facebook.com/neostratanordic

TÆTTERE PÅ FRIRUMMET

Beklædning & udstyr skabt til at holde.
Designet til friluftsliv.

Besøg os i København, Field's, Lyngby, Roskilde, Odense, Kolding, Aarhus, Randers og Aalborg eller på friluftsland.dk

FRILUFTSLAND